СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИДА БА АРАДУУДТА! БҮХЫ ОРОНУУДАЙ АРАДУУДТА БА ПРАВИТЕЛЬСТВАНУУДТА! БҮХЫ ТҮРҮҮ ХҮН ТҮРЭЛТЭНДЭ!

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН

ХАНДАЛГА

...рдэтэ нүхэдүүд, ханинар! ...мбуулин дайдые ашаглахадаа ...хүнүүдэй гаргаһан шэнэ ехэ ...шаг баатаршалга тухай мэ...сын тула бидэ тон баяртай... таанадта ханданабди. Борт... хүнүүдые һуулгаһан «Вос... гэжэ олон һууритай совет ...нгосо дэлхэй дээрэ анха тү...мынхеэ замбуулинаар ниидэ...

...атар зоригтой, бүхы талаараа ...бэлэдхэлтэй космонавтнууд ...госын командир, лётчик-кос... нүхэр Владимир Михай... Комаров, научна хүдэлмэ..., техническэ эрдэмэй кан... нүхэр Константин Петрович ...стов, врач нүхэр Борис Бо... Егоров «Восход» гэжэ одон-онгосодо һуугаад, зам...наар ниидэһэн бэеэрээ, Со... Союзай уридшалан хараал...райондо, түрэл газар дайда ... амжалтатайгаар буужа ...

...сход» гэжэ одон-онгосо 1964 ... октябриин 12-то замбуу... руу эльгээгдэжэ, тэндэ сүүд... соо байха зуураа, 700 мян... километр зай тала гата... бүмбэрсэг дэлхэйе 16 дахин ... Тиихэдэ онгосын түхеэ... аппаратурань ниидэлгын ... үе соо тон һайнаар хүдэл... ...дэнь онгосые жолоодохо, ... шэнжэлэлгэ хэхэ, тиигээд ... дайдадаа бусажа ерэхэ бү... шухала арга боломжонуудые ...навтнуудта олгоһон байна.

...мжэ хүсэтэй, нарижуулаг... һайн ракетэнүүдые бай... ...анай ашаар бортдоо хүнүү... һуулгаһан олон һууритай он... замбуулинаар ниидхүүлхэ ...шаг арга олдобо. Тиимэ эрхим һайн ракетэнүүдэй нэгэниинь — хүн түрэлтэнэй зүгһөө совет арадай захагүй замбуулин руу дахин эльгээһэн «Восход» онгосо мүн.

Алдар түүхэтэ аяншалгаяа амжалтатай һайнаар дүүргэхэдээ, совет космонавтнуудай баатар экипаж — нүхэд Комаров, Феоктистов, Егоров гэгшэд замбуулин дайдые ашаглалгада шэнэ үе шата нээбэ. Онгосын түхеэрэлгэнүүдые хүтэлбэрилэн жолоодохотойгоо нэгэн хамта, космонавтика, биологи болон бусад эрдэм наукын һалбаринуудаар удаан саг соо научна хүдэлмэри хэхэ аргатай коллектив анха түрүүшынхеэ нэгэ онгосодо һуугаад, замбуулинаар ниидэбэ. Энэ ниидэлгэнь советскэ космическа техникын: хүсэтэ ракетэнүүдэй, орёо оньһон одон-онгосонуудай, замбуулин соогуур хүнэй ниидэхэдэ шухала бүхы техникын эрхим һайн шанартай, нарижуулагданхай байһые дахин харуулба. Мүнөө дахин бодото дээрээ нигэжэ баталагдаба: гайхамшаг совет эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд, технигүүд, манай алдарта хүдэлмэришэн анги хадаа замбуулинай нюусые тайлбарилан, мэдэлдээ абаха эгээн бэрхэтэй зорилгонуудые ниидхэжэ шадаха байна. «Восход» гэжэ одон-онгосын ниидэхэ үедэ хэгдэһэн шэнжэлгэнүүд эрдэм наукада гайхамшаг шухала шэнэ нэмэри оруулаа, мүн бүлэг олон космонавтнуудай удаан саг соо замбуулинаар аяншалха научна бата үндэһэ һуури боложо үгэнэ.

Замбуулинние ашаглалгадаа туйлаһан шэнэ ехэ илалтань манай социалис Эхэ оронной алдар солые улам ехэ болгоно. Ангиин болон национальна дарлалтаһаа сүлөөрһэн совет арад үзэгдөөгүй ехэ баатаршалга гаргажа шадаха, революционно эршэ зоригынь совет арадые тон хүсэтэй, эрдэм бэлигтэй болгобо гэжэ замбуулиние ашаглаха хэрэгтээ туйлаһан шэнэ илалтань бүхы дэлхэйдэ эли тодоор харуулба.

Советскэ Союзай Коммунис парти эрэлхэг зоригтой космонавтнуудые, совет баатарнуудые олоор хүмүүжүүлэн гаргаба. Тэдэнэр парти, правительствынгаа уряагаар ямаршье даалгабари дүүргэхээр бэлэн байдаг. Тэдэнэр замбуулин дайдые эзэлхын түлөө тэмсэхэдээ, гайхамшаг баатаршалга, эрэлхэг зориг гаргаба.

Юрий Гагарин, Герман Титов, Андриян Николаев, Павел Попович, Валерий Быковский, Валентина Николаева-Терешкова, Владимир Комаров, Константин Феоктистов, Борис Егоров гэгшэдэй алдар нэрэнь дэлхэйн бүхы оронуудаар дэлгэрэн суурхаба, тэдэнэй эрэлхэг зоригые бүхы дэлхэйн үнэн сэхэ хүнүүд магтан омогорхоно.

«Восход» одон-онгосын амжалтатайгаар ниидэжэ ерэһэн ушар хадаа, эрдэм техникые хүгжөөхэдөө, арадайнгаа ажахые дэбжүүлхэдээ, коммунизм байгуулхадаа совет арадай туйлаһан гайхамшаг амжалтануудые дахин тодоор гэршэлэн харуулна. Совет эрдэм наука дэлхэйн научна ухаан бодолой түрүү зэргэдэ ябана гэжэ замбуулинда совет хүнүүдэй иладаг илалта бүхэниинь этигэмэ тодоор гэршэлнэ. Эдэ илалтанууднай социалис байгуулалтын булюу һайниие, капитализмтай экономическа мүрысөө хэхэдээ илалта туйладагыемнай, совет арадай зохёохы сэсэн ухаан бодолые, коммунис партиин политикын үнэн зүб байһые, марксизм-ленинизмын сурталай илан мандадагые тон элеэр харуулна.

Совет хүнүүдэй сэдьхэл зүрхэнинь эдэ үдэрнүүдтэ баяр баясхалангаар, дүлэтэ совет патриотизмын мэдэрэлээр халин дүүрэнхэй. Коммунис партимнай, бүхы совет арад зомнай түрэл оронойнгоо хүнүүдэй, шэнэ космонавтнуудай — нүхэд Комаров, Феоктистов болон Егоровой баатаршалгые магтан һайшаана. Эдэ космонавтнуднай Эхэ оронойнгоо үгэһэн даалгабариие эрхим гэгшээр дүүргээд, алдар солыень арьбадхаа бшуу. Эрдэмтэдэй, конструкторнуудай, инженернүүдэй, технигүүдэй, хүдэлмэришэдэй, мүн «Восход» гэжэ замбуулинай шэнэ одон-онгосо байгуулгада хабаадалсажа, тэрэ одон-онгосын амжалтатай ниидэлгэ хангаһан бүхы хүнүүдэй шэн зоригтойгоор ажаллаһандань партимнай, арад зомнай омогорхоно.

Замбуулин дайдые ашаглаха хэрэг айхабтар түргэнөөр хүгжэжэ байна. Хүнэй ухаагаар, зохёохы ажалаар бүтээгдэһэн научна станцинууд һарые шэнжэлнэ, манай системын планетэнүүдтэ харгы зам гаргана, радиотелескопууд замбуулинай гүн соохиие шэнжэлнэ. Энэнь теоретическэ шэнжэлгын зүйл байһанаа, мүнөө бодото научна туршалгануудые хэхэ зүйл болонхой. Наука болон практика хадаа замбуулинай нюусые бүри һайнаар элирүүлжэ, замбуулинай хүгжэлтын жама ёһые шэнжэлжэ байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ замбуулиние шэнжэлэн ашаглалгада Советскэ Союзай хэһэн хубита нэмэринь сэгнэшэгүй ехэ юм. Энэ нангин хүдэлмэриие манай алдарта эрдэмтэд, конструкторнууд, хүдэлмэришэд, баатар космонавтнууд угаа зоригжолтойгоор хэнэд, тиихэ зуураа, эдэ бүгэдые хүн түрэлтэнэй хүгжэн бадархын тулада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал батадхахын тулада хэнэбди гэжэ тэдэнэр элеэр мэдэрнэд. Советскэ Союз дэлхэй дээрэ амгалан байдал тогтоохо ленинскэ политикые сэхэ шууд бэелүүлнэ. Советскэ Союз хадаа замбуулиние имагтал амгалан зорилгоор ашаглахын түлөө, замбуулиние хүн түрэлтэнэй аша туһада научна ехэ хүдэлмэри хэдэг газар болгохо гэжэ, тэрэниие ядерна зэбсэгэй бааза болгуулхагүй гэжэ эрид шангаар оролдоно.

Совет арад болбол коммунис общество байгуулна. Булимтаралгын дайнууд, мүн арадуудые дарлалга болбол коммунис обществодо тон харша юм. Коммунизм хадаа бүхы оронуудай ажалшадта амгалан байдал, ажал хүдэлмэри, арюун сүлөө, адли тэгшэ эрхэ, аха дүүгэй хани барисаа хангана, али бүхы хүнүүдтэ зол жаргал асарна. Советскэ правительство хадаа буу зэбсэгые бүримүһэн хуряахын түлөө, гүрэнүүдэй хоорондохи арсалдаата бүхы асуудалнуудые имагтал амгалан аргаар шиидхэхын түлөө эрид шангаар тэмсэнэ.

Баяр баясхаланта энэ үдэр бүхы оронуудай правительствануудта, арадуудта хандаха зуураа, яаралтай зэбсэгжэлтые болюулха, бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг хуряалга туйлаха, термоядерна дайнай тон ехэ аюулда хүн түрэлтэниие оруулхаяа һэдэдэг «галзуунуудай», «галзуу шахуу этигээдүүдэй» амыень татаха, эндэ тэндэ империалистнуудай үүдхэдэг дайнуудые болюулха гэһэн уряатайгаар дахин ханданабди. Эб найрамдалай хэрэгые шухала гэжэ тоолодог бүхы хүнүүд амгалан байдал тогтоон батадхахын түлөө хэдэ дахин ехэ эрмэ хүсэтэйгөөр тэмсэхэ ёһотой.

Совет арад болбол бусад оронуудай ажалшадай урдахи интернациональна уялгаяа коммунизм байгуулха шэн зоригто ажалаараа бэелүүлнэ. Совет арад эб найрамдалай, демократиин, социализмын үнэн сэхэ түшэг тулгуури болгошо Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые эсэшэгүйгөөр оролдон арьбадхана. Советскэ Союзай ажалшад долоон жэлэй даалгабаринуудые амжалтатай һайнаар дүүргэжэ байна. Колхозой таряашад хүдөө ажахынгаа үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо гэжэ оролдохо зуураа, шэнэ ехэ амжалта туйлана. Хүдөөгэй ажалшад орооһо тарянай болон техническэ ургамалнуудай баян ургаса абажа, арад зоноо баясуулба. Совет интеллигенци хаа хаанагүй — заводто, полидо, гэгээрэлдэ, элүүрые хамгаалгада, мүн научна институдуудта, захиргаанай газарта ажаллахадаа, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгын, совет хүнүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ амжалтатайгаар хабаадалсана.

«Восход» гэжэ одон-онгосын гайхамшаг һайнаар ниидэһэндэнь Советскэ Союзай арадууд тон ехээр баясана. Космонавтнууд нүхэд Комаров, Феоктистов болон Егоров гэгшэдэй баатаршалга гаргаһанайнь түлөө Советскэ Союзай арадууд ажал хүдэлмэридөө, коммунизм байгуулгын агуу нангин хэрэгтээ шэнэ ехэ амжалта туйлажа харюусана.

Космонавтикын Эхэ орон — Совет Социалис Республикануудай Союз мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулагша, эб найрамдалай түлөө, бүхы оронуудай ажалшадай зол жаргалай түлөө тэмсэгшэ совет арад мандаха болтогой!

Шэн зоригтой совет космонавтнуудта алдар соло!

Замбуулиние амгалан ёһоор ашаглалгада бүхы оронуудай харилсан ажаллаха хэрэг хүгжэн бэхижэг!

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | **СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ** | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

...ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 245 (10613) | 1964 оной октябриин 15, четверг | Сэн 2 мүнгэн

«Восход» гэжэ замбуулинай олон һууритай онгосоор ниидэлгые ...зэлүүлгэдэ хабаадаһан эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд, ...хнигүүд болон хүдэлмэришэдтэ, бүхы коллективүүд ба эмхинүүдтэ

СОВЕТ КОСМОНАВТНУУД

Нүхэр КОМАРОВ Владимир Михайловичта

Нүхэр ФЕОКТИСТОВ Константин Петровичто

Нүхэр ЕГОРОВ Борис Борисовичта

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Советскэ Союз замбуулинай дайдые шэнжэлтын талаар шэнэ шата... Борт дээрээ гурбан хүнһөө бүридэһэн экипажтай «Восход» гэжэ ...улинай олон һууритай одон-онгосые хүсэн түгэс шэнэ совет ракетэ... залан гаргаа. Эрхим техникээр зэбсэглэгдэмэл «Восход» онгосо ... турша соо Газар дэлхэйе 16 дахин тойрожо ниидээд, программаар ...йлогдоһон газартаа амгалан мэндэ бууба.

Тиин замбуулиние эрхэ мэдэлдээ оруулалгын, замбуулинай захагүй ... шэнжэлгын талаар шэнэ шата нээгдээ.

Һобал совет хүнүүд — нүхэд Комаров Владимир Михайлович, Феоктистов Константин Петрович, Егоров Борис Борисович замбуулиние эрхэ ... оруулха баатаршалга гаргаа гэһэн мэдээсэлые совет арад өөрын... социалис Эхэ оронной түлөө айхабтар ехэ баяр, омогорхолой мэдэрэл... угтаа.

Дэлхэйн эрдэм болон соёлдо «Восход» одон-онгосын баатарлиг экипа... оруулһан хубитые сэгнэхэнь бэрхэтэй байна. Онгосын командир лётчик-космонавт нүхэр Комаров, техническэ эрдэмэй кандидат нүхэр Феоктистов, врач нүхэр Егоров замбуулинай онгосонуудай экипажай саашадаа ... саг соо ниидэхэдээ, имагтал шухала удха шанартай угаа орёо, олон ... программатай научна шэнжэлэлгэнүүдые хэбэ.

Энэ түүхэтэ ниидэлгын ашаар элдэб мэргэжэлтэй научна хүдэлмэри... замбуулиние хамтадаа шэнжэлхэ аргатай болоо. Коммунис пар... хүмүүжүүлһэн, марксизм-ленинизмын мүнхэ һургаалаар нэгэдхэг... ...саргдаһан совет коллектив хүн түрэлтэнэй түүхэдэ түрүүшынхеэ ...мтын научна хүдэлмэреэ замбуулинда гаража хэбэ.

Замбуулинай олон һууритай «Восход» одон-онгосоор хамтын ниидэл... амжалтатай дүүргэһэнтэйтнай дашарамдуулан, хүндэтэ нүхэд Комаров Владимир Михайлович, Феоктистов Константин Петрович, Егоров Борис Борисович, таанадые халуунаар амаршалнабди. Таанар Эхэ оронойнгоо даалгабариие нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ, алдар солынь түүхэдэ шэнэ хуудаһа бэшээт, эрдэм наукада шэнэ шата нээбэт.

Совет эрдэмтэдэй, конструкторнуудай, инженернүүдэй, техникүүдэй, хүдэлмэришэдэй бүтээһэн, урда урдынхиһаа бүри һайн «Восход» гэжэ одон-онгосо эрхим шанартай байһанаа замбуулинай орёо байдалда харуулаа гэжэ тон ханангяар тэмдэглэнэбди. Космонавтнуудай ажаллаха, ажабайхада шухала арга нүхэсэл бүхы ниидэлгын үедэ онгосын кабина соо хангагдаа; аппаратурань һаадгүй һайнаар хүдэлөө.

Олон һууритай тон һайн онгосоор аяар холын замбуулин соогуур бүхэли экипажай ниидэһэн ушар манай социалис экономикын, эрдэм болон техникын али тухай ехэ амжалта илалта туйлаһыень, социалис байгуулалтын капитализмда орходоо али тухай булюу һайн байһыень, капиталай дарлалтаһаа хэтэдээ сүлөөрһэн совет хүнүүдэй ямар заха хизааргүй ехэ арга боломжотой байһыень юрэ буса эли тодоор гэршэлэн харуулаа. Энэ баатаршалгань бүхы хүн түрэлтэнэй ниитын, научно-техническэ хүгжэлтын манлай болон дабшалта манай Эхэ оронной һүр жабхалангые толи гэрэлдэ тудааһан шэнги тодоор харуулба.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хүсэтэ ракетые, «Восход» гэжэ олон һууритай одон-онгосые бүтээлгэдэ, совет космонавтнарай экипажай замбуулин соогуур ниидэлгые бэлдэлсэһэн, бэелүүлэлсэһэн бүхы нүхэдые, эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд, техникүүд, хүдэлмэришэд, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдые үнэн зүрхэнһөө амаршална.

Замбуулинай оньһон нарин ракетэнүүд болон онгосонуудые бүтээдэг совет эрдэмтэдтэ, конструкторнуудта, инженернүүдтэ, техникүүдтэ, хүдэлмэришэдтэ алдар соло!

Совет космонавтнуудай баатар экипажда алдар соло!

Совет арадай бүхы илалтануудые үүсхэгшэ ба эмхидхэгшэ — Советскэ Союзай ленинскэ Коммунис парти мандаха болтогой!

Коммунизмын илалтын аша туһада бүри ехэ, шэнэ илалтануудые туйлахын түлөө урагшаа дабшая!

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | **СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ** | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

КОСМОНАВТНУУД ТҮРЭЛ ГАЗАР ДЭЭРЭЭ

Түрүүшын уулзалганууд

ПЕТРОПАВЛОВСК, октябриин 13. **(ТАСС-ай корреспондент Н. Варов).** Дэлхэй дээрэхи түрүүшын олон һууритай замбуулинай онгосын ниидэлгэ Целиннэ хизаарай хойто зүгтэ дүүргэгдээ. Одо мүшэтэ юртэмсын баатар шэнэ газарай совхозуудай нэгэнэйнь поли дээрэ бууба. Энэ ажахын хүдэлмэришэд түрэл Совет газар дээрээ хамагһаа түрүүлэн космонавтнараа угтаа.

Шэнэ газарайхид космонавтнарта гүйлдэжэ ерэбэ. Түүхэтэ ниидэлгээ амжалтатайгаар дүүргэһэн замбуулинай баатарнуудые аха дүүгэй ёһоор, халуунаар амаршалаад, саашадаа амжалта туйлахыень, элүүр энхэ ябахыень хүсөө. Тиигээд тэдэнэйдэ айлшалхыень гуйба.

Замбуулиние, шэнэ газарые эрхэ мэдэлдэ оруулагшадай хоорондо хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо. Шэнэ газарайхид ооһэдынгөө амжалтанууд тухай, баян ургаса тухайдаа космонавтнуудта хөөрэбэ. Космонавтнар баяртай хүхюунээр угтаһанайнь, һайн һайхан үгэнүүдые хэлэһэнэйнь түлөө шэнэ газарайхидые амаршалаад, Эхэ оронойнгоо аша туһада шэнэ амжалта туйлахыень хүсэбэ.

ШЭНЭ ГАЗАРАЙХИДТА АЙЛШАЛБА

КУСТАНАЙ, октябриин 13. **(ТАСС-ай корр. В. Давыдов).** «Восход» гэжэ замбуулинай онгосын баатар габьяата экипаж Дэлхэй дээрэ буумсаараа, тусхай самолёдоор Кустанай ерээ. Космонавтнуудай шэг шарайнь һайн, баяртай хүхюунүүд.

Эдэнэр угтагшадай асуудалнуудта харюусаха зуураа, «бэемнай тон һайн» гэнэ. Казахстанай компартиин Кустанайн хүдөөгэй обкомой секретарь А. М. Бородин замбуулинай баатарнуудые халуунаар амаршалаад, «Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаһанай түлөө» медальнуудые, обкомой ба облгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудые тэдээндэ барюулба.

«Восходой» командир шагнал хайрануудайнь, хүндэтэйгөөр угтаһанайнь түлөө экипажайнгаа үмэнэһөө баясхалан хүргөөд, элбэг баян ургаса ургуулдаг байхыень шэнэ газарайхидта хүсэбэ.

Замбуулинай баатарнууд — космодромдо

Владимир Комаров, Константин Феоктистов, Борис Егоров гэгшэдһээ бүридэһэн замбуулинай экипаж Газарта бууһанайнгаа һүүлээр, мүнөөдэр үдын хойто тээ космодромдо ерээ.

Эндэ суглараһан Гүрэнэй комиссиин гэшүүд, ракетчигүүд, журналистнар замбуулинай баатарнуудые угаа баяртайгаар угтаба. Экипажай командир Владимир Комаров ниидэлгынгээ амжалтатай үнгэрһэн тухай, правительственна даалгабариин, ниидэлгын программын дүүргэгдэһэн тухай Гүрэнэй комиссиин түрүүлэгшэдэ айладхаа.

Гүрэнэй комиссиин түрүүлэгшэ, замбуулинай онгосонуудай ахамад конструктор эдэ баатарнуудые баяртайгаар тэбэрижэ таалаад, бултадаа амарха газар тээшээ ошобод.

Байконур, октябриин 13.

А. РОМАНОВ,
ТАСС-ай тусхай корр.

ҮНЭХӨӨРӨӨЛ БААТАРШАЛГА

«Восток-1», «Восток-2», «Восток-3»... «Восход». Совет эрдэмтэдэй, инженер, техникүүдэй, хүдэлмэришэдэй ухаан бодолоор, уран гараар бүтээгдэһэн хүсэ ехэтэ онгосонууд бүмбэрсэг дэлхэйе тойроһон замбуулинай аян замда удаа дараалан совет ракетодромһоо дэгдэжэл байна.

Юрий Гагаринай баатаршалгаар гайхажа дүүрээгүй байхадамнай, Герман Титов... Удаань Павел Попович, Андриян Николаев, Валерий Быковский, Валентина Терешкова. Космонавтнуудай дэлхэй дээрэ эгээн түрүүлэн бүлэгөөрөө ниидэлгэ...

Харин мүнөө бүлэг космонавтнууд нэгэ онгосодо һуужа, замбуулинаар ниидээд ерэбэ. Гоёл даа! Владимир Комаров, Константин Феоктистов, Борис Егоров — «Восход» онгосын экипаж хани нүхэдэйнгөө баатаршалгые ургэлжэлүүлэн, социалис оронойнгоо алдар солые үндэр дээрэ ургэбэ.

С. ШВЕЦ,
Буркоопсоюзай автобазын шофёр.

В. М. КОМАРОВ

К. П. ФЕОКТИСТОВ

Б. Б. ЕГОРОВ

Парти, правительствада, арад зондо амаршалганууд

Космонавтнар В. Комаров, К. Феоктистов, Б. Егоровой һуужа ябаһан «Восход» гэжэ замбуулинай онгосын амжалтатайгаар ниидэһые, замбуулиние шэнжэлгын талаар совет арадай шэнэ илалта туйлаһыень бүхы дэлхэйн хүн зон ехэ баяртай, хүхюутэйгээр угтаба.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй нэрэ дээрэ олон тоото амаршалга орожо, совет эрдэм ухаанай һүр жабхаланта баатаршалгатай дашарамдуулан, үнэн зүрхэнэй амар мэндэ хүргэгдэнэ.

Польшын Арадай Республикын хүтэлбэрилэгшэд В. Гомулка, Э. Охаб, Ю. Циранкевич, Чехословакиин Социалис Республикын хүтэлбэрилэгшэд А. Новотный, И. Ленарт, Германиин Демократическа Республикын хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад В. Ульбрихт, В. Штоф, И. Дикман, Э. Коррене, Италиин компартиин Генеральна секретарь Луиджи Лонго, Франциин компартиин Генеральна секретарь Вальдек Роше, ООН-ой генеральна секретарь У Тан гэгшэд амаршалгын телеграммануудые эльгээгээ.

Тэрэнэлэн Чилиин компартиин Центральна Комитедһээ, Боливиин компартиин Центральна Комитедһээ амаршалгын бэшэгүүд абтаба.

(ТАСС).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Буряадай АССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сессиие 1964 оной ноябриин 2-то Улаан-Үдэ городто зарлаха гэһэн Указ республикын Верховно Соведэй Президиум энэ оной октябриин 14-дэ гаргаба.

Худөөдэ полит-һуралсал мүнөөдэр эхилхэнь

ОЛОНИИТЫН ҺУРГУУЛИ

Үргэниитэ коммунистнуудай, партийнабэшэ эдэбхитэдэй политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэ һургуулиин программа урданайхиһаа ехэ илгаатай. Коммунизм байгуулгын, дэлхэйн социалис байгуулалтын хүгжэлтын, эб найрамдалай, демократиин, национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай хэрэглэдэг гол ёһо хуулинуудые гүнзэгыгөөр шудалан үзэхэ гээшэ мүнөө жэлэй политическэ һуралсалай гол зорилгонь болоно. Уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй шухала шухала асуудалнуудые тайлбарилан ойлгуулха гэһэн партиимнай шэнэ заабари коммунистнуудай, бүхы ажалшадай зүгһөө тон халуунаар угтагдаа. Манай колхозой партийна организациин гэшүүд урда урданайхиһаа улам ехэ һонирхолтойгоор һуралсалай шэнэ программатай танилсажа, бүгэдөөрөө эдэбхитэйгээр марксистско-ленинскэ теоретическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэ хүсэлтэй байһанаа мэдүүлээ.

Бүхы коммунистнууднай (хүндэтэй шалтагаанаар һуралсалһаа хүнгэлэгдэһэн зарим нэгэн хүнүүдһээ бэшэнь) бултадаа мүнөө үе сагай уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй гол шухала асуудалнуудые шудалан үзэхэ кружогуудта бэшүүлэнхэй. Манай колхоздо дүрбэн иимэ кружок хүдэлхэнь. Артелиимнай түб тосхондо 25—30 хүнэй хабаадалгатай хоёр кружок эмхидхэгдээ. Тиихэдэ Сутай, Дунда Бүхэн гэжэ һууринуудта нэгэ нэгэ кружок байгуулагдаа. Эдэ кружогуудта хамтадаа 97 хүн һуралсажа эхилхэнь. Энэ тоомнай саашадаа олон болохо янзатай, юуб гэхэдэ, мүнөө жэлэй һуралсалай программада партийнабэшэ олон эдэбхитэд ехэ һонирхолтойгоор хандана.

Пропагандистын хэһэн гүнзэгы теоретическэ удхатай аад, олондо ойлгосотой тодо һонор лекцинүүдые шагнаха, тиигээд удаадахи хэшээлдээ үзэһэн темээ хамтаараа зүбшэн хөөрэлдэхэ гэһэн гол гүрим баримталан, кружогто ябагшаднай һуралсаха юм. Кружогые хүтэлбэрилэгшэ, пропагандистын теоретическэ һайн бэлэдхэлһээ, хэр зэргэ шадамараар хэшээлээ үнгэргэдэг дээрэһээнь коммунистнуудай һуралсалай амжалтань дулдыдаха байна.

Тиимэ тула эрдэм һургуули ехэтэй, пропагандистын хүдэлмэриин дүршэлөөр баян нүхэдые кружогуудай хүтэлбэрилэгшэдөөр шэлэн олохо хэрэгтэй байгаа. Партийна комитет хэниие пропагандистаар томилхоб гэжэ заседани дээрээ зүбшэн хэлсэжэ, эгээл бэрхэшүүлые энэ харюусалгата хүдэлмэридэ томилоо. Колхозой парткомой дэргэдэхи кружогые пропагандист Базаржап Гомбоевич Хандажапов хүтэлбэрилхэ. Энэ нүхэр урдань олон жэлдэ пропагандистаар хүдэлһэн, партийна һургуули дүүргэһэн, теоретическэ талаар ехэ бэлэдхэлтэй хүн. Сутайда, Дунда Бүхэндэ һургуулиин түүхын багшанар пропагандистаар баталагдаа. Пропагандистнарнай Хяагтада үнгэрһэн аймагай семинарта хабаадажа, зохисотой заабари абажа ерээ һэн. Мүнөө тэдэнэр һуралсалай шэнэ программын түрүүшын 3—4 темээр лекцинүүдээ зохёожо дүүргээд, саадахи темэнүүд дээрэ ажаллажа байна. Аймагуудта үнгэрһэн пропагандистнуудай семинарта республикымнай дээдэ һургуулинуудай марксизм-ленинизмын кафедрануудай эрдэмтэдэй эдэбхитэйгээр хабаадаһаниинь ехэ һайшаалтай. Үшөө тиихэдэ шефтээ абаһан хүдөөгэйнгөө парткомуудай эхин партийна организацинуудта эдэ эрдэмтэд туһаламжаяа хүргэжэ, колхоз, совхозуудай пропагандистнуудта байра дээрэнь тодорхой теоретическэ асуудалаар консультаци, хамһабари үзүүлбэлни бүрил һайн байгаа.

Эб найрамдалай, социализмын, коммунизмын түлөө хүдэлөөнэй мүнөө сагай уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудые шудалан үзэхэ кружогуудһаамнай гадна, бусад түхэлэй һургуулинууд мүн лэ хүдэлжэ эхилхэнь. Тусхайлан хэлэбэл, Дунда Бүхэнэй үүлтэртэ малай фермэ дээрэ коммунис ажалай һургуули мүноодэрһөө хэшээлээ захалхань. Тэндэ гол түлэб һаалишад, үхэршэд һураха. Үйлэдбэридэ ажалай түрүү арга хэрэглэжэ, оутээсыень эрид дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продукциин хэмжээе, шанарыень дээшэлүүлхэ арга онолые һурагшад шудалан үзөөд, тэдэнээ оодото хүдэлмэридөө хэрэглэхэ гэһэн зорилготой. Ажалай баян дүй дүршэлтэй, урданай суута һаалишан Анастасия Николаевна Воронцовагай хүдэлмэриин онол аргые тус һургуулида дэлгэрэнгыгээр хэлсэгдэхэ байна. Гадна энэ һургуулиин гол программын хажуугаар мүнөө үе сагай уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй асуудалнуудаар хэдэн хэшээлнүүд үнгэргэгдэхэ гэжэ хараалагданхай.

Агро-зооминимумай, механизаторнуудай бүгэдэниитын һуралсалда мүн лэ олон колхознигууд ноябриин эхинһээ ябажа эхилхэнь. Энэ һуралсалай түрүүшын хэшээлһээ эхилжэ, эмхитэй һайн байхын тула ехэхэн бэлэдхэл хэжэ байнхайбди. Бүхы түхэлэй һуралсалай хүсэндөө ороод байхада колхозоймнай хүдэлмэриин наһанай гэшүүдэйнь хахадһаа ехэнхинь али нэгэн һургуулида, кружогто ном һудар үзэжэ, эрдэм шадабаряа дээшэлүүлхэ юм. Тиин үзэһэн, шудалһан юумыень үргэниитэ колхознигуудтаа гүнзэгыгөөр ойлгуулан, ажал хэрэгтэнь ашаа ехэтэйгээр нүлөөлхын түлөө партийна организацимнай халуун анхаралтайгаар оролдохо юм.

Д. ДАРМАЕВ,
Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

■ * ■

«ЗИВ-150А» гэжэ Свердловск городой Воровскиин нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводой бүтээһэн геолого-бэдэрэлгын шэнэ установко нэрлэгдэдэг. Энэ хадаа 150 метр гүнзэгы скважина малтахын тулада бүтээгдэһэн байха юм. Зураг дээрэ: бэдэрэлгын үрэмдэлгэ хэхын тулада бүтээгдэһэн «ЗИВ-150А» гэжэ маркын үрэмдэлгын станок. АПН-эй фото.

Худөөгэй парткомуудһаа мэдээсэнэ

Худөөдэхи политическэ гэгээрэлэй хэшээлнүүд мүнөөдэр, октябриин 15-һаа хаа хаанагүй эхилхэнь. Үйлэдбэриин управленинүүдэй партийна комитедүүд, колхоз, совхозуудай партийна организацинууд һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэжэ, кружок, семинарнууд болон бусад һургуулинуудые эмхидхэхэ, пропагандистнуудые томилхо, мүн һуралсалай хэрэгсэлнүүдые шэлэн олохо хүдэлмэреэ түгэсхэбэ.

Манай худөө бэшэгшэд болон управленинүүдэй парткомуудай политическэ кабинедүүдэй хүдэлмэрилэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ иигэжэ редакцида мэдээсэбэ:

ҺУРАЛСАГШАДАЙ ТОО ОЛОШОРОО

Политическэ һуралсалай шэнэ программын ёһоор Зэдын управлениин партийна организацида хамта дээрээ 46 кружогууд, 20 семинарнууд болон коммунис ажалай, түрүү дүй дүршэлэй һургуулинууд хүдэлхэ. Һуралсагшадай тоо нёдондонойхиһоо нилээд олошорһон байна. Тэдэнэй дунда илангаяа партийна бэшэ хүнүүд олооро хабаадуулагдаха.

Управлениин партком 66 пропагандистые шэнээр оложо, бюро дээрээ баталаа. Гол түлэб политическэ талаараа бэлэдхэлтэй, унинэй, дүй дүршэл ехэтэй хүнүүд пропагандистнууд, тэдэнэй дунда унинэй пропагандистнууд Ц. Сагалеев, Д. Будажапов, Л. Ламожапова болон бусад бии. Эдэнэр партийна һургуули дүүргэһэн гү, али пропагандистын мэргэжэлые гүнзэгыгөөр шудалһан хүнүүд юм.

Һаяхан Петропавловка тосхондо пропагандистнуудай семинар болложо үнгэрөө.

БЭЛЭДХЭЛ ДҮҮРЭЭ

Мүнөө жэл Хяагтада 4 мянга шахуу хүн политическэ һуралсалда хабаадахань. Хамта 168 кружок, коммунис ажалай һургуули, семинарнууд хүдэлхэ юм. Коммунистнуудай, партийна бэшэ хүнүүдэй һуралсалай гол зорилго— марксизм-ленинизмын һургаалые, мүнөө үеын уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, манай орондо коммунизм байгуулгын гол шухала асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалха болоно.

Пропагандистнуудай семинар һаяхан болложо үнгэрбэ. Семинар дээрэ Улаан-Үдын дээдэ һургуулинуудай научна хүдэлмэрилэгшэд лекци уншаа, хэшээлнүүдые яажа үнгэргэхэ тухай зүбшэл заабари үгөө. Октябриин 15-һаа бүхы колхоз, совхозуудаар политическэ һуралсалай түрүүшын хэшээл эхилхэнь.

ЛЕКТОРНУУДЭЙ ҺУРГУУЛИ

Баргажанда политическэ гэгээрэлэй һургуулинууд эмхидхэгдэжэ дүүрэбэ. Политическэ һуралсалда хабаадагшадай дунда коммунистнууд болон комсомолшуудһаа гадна, партийнабэшэ хүнүүдынь олонхинь болоно. Дээдэ эрдэмтэй, дүршэл ехэтэй пропагандистнууд томилогдобо.

Пропагандистнуудай, лекторнуудэй эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхын тула лекторнуудэй һургуули хоёр газарта — Баргажанда, Хурамхаанда — хүдэлжэ байха.

ТҮРҮҮШЫН ХЭШЭЭЛЭЙ УРДА ТЭЭ

Онохойн совхозой партийна комитедэй дэргэдэ уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй гол шухала асуудалнуудые үзэхэ 6 кружок эмхидхэгдэбэ. Коммунис ажалай 3 һургуули хүдэлхэ юм. Һү һаалиин фермэнүүдтэ, гахайн фермэдэ гол түлэб иимэ һургуули хүдэлхэ болоо.

Мүнөө бүхы кружок, һургуулинуудта һураха хүнүүд тодорнхой, пропагандистнар томилогдонхой.

ҺОНИРХОН ХАНДАНА

Мухар-Шэбэрэй худөөгэй парткомой эхин партийна организацинуудта гурбан мянган коммунистнууд, комсомолшууд, партийнабэшэ эдэбхитэд политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэнь. Эдэнэр 104 кружок, семинарнуудта хабаадажа, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй, коммунис хүдэлөөнэй шухала шухала теоретическэ асуудалнуудые шудалан үзэхэ. Һуралсалай энэ шэнэ программада ажалшад тон һонирхолтойгоор хандана, тиигэжэ нёдондонойхиһоо һураггүй олон хүн полит-гэгээрэлэй һуралсалда ябахань. Коммунис байгуулалтын шухала теоретическэ асуудалнуудые үзэхэ кружок, семинарнуудһаа гадна, колхоз, совхозуудай бригада, фермэнүүд дээгүүр коммунис ажалай һургуулинууд хүдэлхэ юм.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар республикын колхоз, совхозуудай түрүү гахайшадые шагнаха тухай

Гахай үсхэбэрилгэдэ үни удаан сагта хүдэлмэрилжэ, һайн дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэ түрүүшүүл шагнагдаба:

1. **Андреев** Ефим Архипович — Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Родина» колхозой гахайн фермые даагша.
2. **Афанасьев** Осип Трефилович — Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Гигант» колхозой гахайн фермые даагша.
3. **Буянов** Даниил Степанович — Кабанскын үйлэдбэриин управлениин Шергинскэ совхозой гахайшан.
4. **Герасимов** Матвей Иванович — Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Охин Булагай совхозой отделениин эрхилэгшэ.
5. **Гончаров** Пантелеймон Афанасьевич — Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Мир» колхозой гахайн фермын бригадир.
6. **Даданов** Даши Хоборкович — Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин Саянай совхозой гахайн фермын бригадир.
7. **Доржиев** Иван Цыренович — Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» совхозой гахайн фермые даагша.
8. **Калашникова** Лукерья Ананьевна — Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» совхозой гахайшан.
9. **Карпов** Владимир Иванович — Кабанскын үйлэдбэриин управлениин Шергинскэ совхозой директор.
10. **Кулаковский** Павел Степанович — Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Маяк» колхозой гахайн фермые даагша.
11. **Малыгина** Екатерина Яковлевна — Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Баргажанай совхозой гахайшан.
12. **Нелюбин** Александр Иванович — Кабанскын үйлэдбэриин управлениин Оймороой совхозой гахайн фермые даагша.
13. **Орлов** Аверьян Федор... — Кабанскын үйлэдбэриин упр... лениин Шергинскэ совхозой ...ник-үрэжүүлэгшэ.
14. **Оскорбина** Алекса... Ивановна — Кабанскын үйлэд... риин управлениин Шерг... совхозой гахайшан.
15. **Панькова** Аграфена С... новна — Мухар-Шэбэрэй үйлэд... риин управлениин «Дзержинс... совхозой гахайшан.
16. **Рахвалова** Галина Гр... рьевна — республикын худөө а... хын туршалгын станциин үйл... бэриин ажахын гахайшан.
17. **Родовикова** Полина Ни... лаевна — Кабанскын үйлэдбэри... управлениин Ойморой совхо... гахайшан.
18. **Федотова** Агафья Иван... — Улаан-Үдын үйлэдбэриин упр... лениин Калининай нэрэмжэ... колхозой гахайшан.
19. **Чагдуров** Зогдон Очир... пович — Хяагтын үйлэдбэриин у... равлениин Хүдэриин совхозой г... хайшан.
20. **Юмсунов** Балдан Буда... рович — Мухар-Шэбэрэй үйлэдб... риин управлениин «Дзержинс... совхозой директор.
21. **Яковлев** Радна Ник... вич — Зэдын үйлэдбэриин упра... лениин «Мир» колхозой түрүү... шэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу... Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛО...
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу... Секретарь Л. САБУРО...

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй Байшан.
1964 оной октябриин 12.

СЭХЭ ЗАМДАА ГАРАА

«Бригадын түүхэ»—иимэ гаршагтай тусхай дансанууд 7-дохи барилга-хабсаралгын управлениин алинье бригадада ерэбэлтнай танда харуулха. Бригадын гэшүүдэй нэрэ обог, хэзээ эндэ ажаллахаяа ерэһэниинь дэбтэрэй түрүүшын хуудаһанда бэшээтэй. Дансадань бригадын бүхы дээрээ абаһан социалис уялганууд, ажалайнь һара бүриин дүнгүүд харуулагдана. Мүн бригадын гэшүүдэй тус тустаа абаһан уялганудтай, тэрэнээ хайшан гэжэ дүүргэжэ байһантайнь танилсажа болоно.

7-дохи барилга-хабсаралгын управленидэ коммунис ажалай түлөө мүрысөөн, илангаяа байгша ондо үргэн далайсатай болоно байна. Тус мүрысөөндэ хамта дээрээ 500 гаран барилгашад оролсонхой.

Даалгагдаһан ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ хандажа, һайнаар хүдэлхэ, түсэб даалбаряа заатагүй дүүргэхэ, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, али нэгэн саг үргэлжын даалгабаритай байха, үдэшын хүдэлмэришэн-залуушуулай һургуулида, техникумүүдтэ, үгышье бол элдэб курсануудта һуралсажа эрдэм номоо, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ, гэр бүлэдөө коммунис ёһо заншал баримталан ажаһууха —коммунис мүрысөөндэ хабаадагшадай абаһан уялгануудай гол зүйлнүүдыень тобшохоноор тоолобол иимэ юм. Теэд тэдэнэй уялганууд аб адлихан бэшэ (зарим газарта тиимэ ушар дайралдадаг бшуу), али нэгэн онсо өөрын илгаатайнууд.

Барилгашадай дунда коммунис ажалай түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ тушаа эндэхи партийна, профсоюзна организацинууд ехэхэн анхарал табина. Профсоюзай постройкомой дэргэдэ коммунис ажалай түлөө хүдэлөөнэй харалгын ниитын комисси байгуулагдаһан байгаа. Энэ комиссиин гэшүүд постройкомой гэшүүдтэй хамта барилгын бригада, участогуудаар ябажа, коммунис мүрысөөнэй удха шанар болон гол зорилгонууд тухай хөөрэлдөө, суглаануудые үнгэргэһэн, тодорхой уялгануудые абахадань туһалһан байна. Гадна абаһан уялганууддай дүүргэлтые хинан шалгажа, алы нэгэн дутуу дутагдалнуудтай дайралдабал, тэрээн тушаагаа профсоюзай комитедтэ, партийна организацида, управлениин хүтэлбэрилэгшэдтэ дуулгажа, усадхаха тушаань өөһэдынгөө дурадхалнуудые оруулдаг заншалтай.

Июлиин эхеэр һэн. Нүхэр Юфировэй бригада үнгэрһэн һарынгаа даабари дүүргэнгүй үлэшоо. Энэ ушар харалгын комиссиин гэшүүдые һанаата болгобо. Постройкомой зүбшөөлөөр ажалай нормо зохёолгын ниитын бюрогой гэшүүдтэй хамта бригадын хүдэлмэри шалгажа үзэһэн байгаа. Даабаряа дүүргэдэггүйнь гол шалтагаан юуб гэхэдэ, эндэ ажалай үнэтэ саг ехэнхидээ мини гээгдэдэг байба. Бригададань һайн мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд усоон, бригадирынь гэшүүдэйнгээ хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэжэ шададаггүй. Мүн барилгын материалнууд дуталдадаг.

Эдэ бүгэдые элирүүлһэнэйнгээ һүүлээр бригададань бэрхэ хүдэлмэришэдые нэмэжэ үгэхэ, материалаар хангалгыень түсхай хиналтада абаха гэһэн дурадхал управлениин администрацида оруулжа, тэрэнээ бэелүүлээ һэн. Мүнөө нүхэр Юфировэй бригада гээгдэлһээ гаранхай. Түсэб, даабаряа үлүүлдэг болоо.

Барилгашадай дунда ажалай журам һула, архидаха, хүдэлмэриһөө гээгдэхэ ушар олон гэжэ хөөрэлдэдэг гээшэ. Энэньшье заримдаа зүбтэй, теэд энээнтэй саашадаа эбсэжэ болохо аал? Эбсэжэ огто болохогүй гэжэ тус управлениин бригаданууд шиидэһэн байна. Ажалдаа 15 минута урид ерээд байха, хэрбээ хожомдоо һаа, бригадирай, участогай начальнигай зүбшэлгүйгөөр ажалдань табихагүй. Хахад гү, али нэгэ үдэрөөр түсхай табилтагүйгөөр ажалһаа гээгдээ һаа, бригадын суглаан дээрэ зүбшэн шиидхэдэг болонхой. Заһарха гэжэ найдаа һаа, ажалдань оруулха, үгы һаань хэрэгыень нүхэдэй сүүдтэ үгэдэг байна.

Ажалай журам эбдэгшэдтэ тон зүбөөр хандана бэшэ гү. Эдэ бүгэдэ хэмжээнүүд мүнөө үедэ муу бэшэ үрэ дүн харуулжа байна. Нүхэдэйнгөө үмэнэ хүдэлмэришэдэй харюусалга дээшэлээ, бэе бэедээ шанга эрилтэ табидаг болоо. Ажал хэрэгынь урагшатай ябана. Бүхы управлени дээрэ абажа харабал, өөрын хүсөөр дүүргэхэ барилга-хабсаралгын 9 һарын түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Эндэ байгша оной эхилһэнһээ хойшо тус управлениин нэгэ жэгдээр хүдэлжэ, һараһаа һара бүридэ даабаряа үлүүлдэг болоһониинь онсолон тэмдэглэмээр. Энээндэ коммунис ажалай түлөө дэлгэрһэн мүрысөөнэй аша нүлөөнь бии ха юм.

Мүрысөөнэй дүн һара бүридэ согсолодожо байдаг. Илаһан бригаданудта дамжуулгын вымпел барюулагдадаг, түрүүлһэн участогуудта—управлениин, партийна организациин, профсоюзай постройкомой дамжуулгын Улаан туг. Сентябрь һарын дүнгөөр барилгын 2-дохи участок, нүхэд Зубков, Бакушев, Доровский гэгшэдэй бригаданууд түрүүлжэ ябана. Мүрысөөнэй дүн согсолходоо гансахан түсэбэй дүүргэлтэ харадаг бэшэ, ажалай журам, бригадын гэшүүдэй һуралсал, гэр байрынь ажаһуудал, жаяг зарилам гэхэ мэтэ хараада арга бэшэ абтадаг.

Коммунис хүдэлөөнэй ниитын харалгын үедэ хүдэлмэришэдэй ажалай эдэбхи үүсхэл хараа байса дээшэлээ. Хэлэһэнээ лаблажа нэгэ хоёр жэшээ харуулая. Харалгын эхилһэнһээ хойшо ажалай эмхидхэл һайжаруулха, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые ашаглаха, ажалай түсэблэлые улам гүримшүүлхэ тушаа жэлдээ 34736 түхэригэй ашаг олзо үгэхэ 70 дурадхал ороод, тэрэнэй хахадынь шахуу үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Бусад дурадхалнуудынь шалгагдажа, нэбтэрүүлэгдэхээр бэлэдхэгдэжэ байна. Тиихэдэ уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэриинье урагшатайгаар ябана. Үнгэрһэн энэ үедэ 16 иимэ дурадхалнууд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 64,1 мянган түхэриг алмаха арга олгоо.

Эдэбхитэй уралан нарижуулагшад гэбэл, электрогагнуурщан А. Ф. Земсков, бригадир П. Д. Фоломеев, прораб В. С. Гребенников, үйлэдбэриин техническэ таһагай начальник М. И. Шнайдер, электрик В. П. Туликов болон бусад болоно. Эндэхи уралан нарижуулагшадай бүлэг байгша оной түрүүшын хахадай дүнгөөр Буряадай барилгын управлени дотор нэгэдэхи һуури эзэлжэ, 200 түхэриг мүнгэн шан абаһан байгаа.

Мүнөө 7-дохи барилга-хабсаралгын управлени дотор коммунис ажалай нэрэ зэргэ 5 бригадада, главна механигай таһагта олгогдонхой. Эндэ хамта 151 хүн ажаллана. Гадна 68 барилгашад коммунис ажалай ударнигууд болоо.

Коммунис ажалай түлөө тэмсэлдэ эндэ түрүүшын алхам хэгдээ гээшэ. Саашадаа энэ хүдэлмэреэ һуларуулангүй, бүри үргэн далайсатай, ашаа үрэтэй болгохо зорилго эндэхи барилгашад өөһэдынгөө үмэнэ табинхай.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ.

Үргэдэйн бэлшээриин һүүлээр...

Хада уулата хангай үндэр дайда — Үргэдэймнай үзэсхэлэн гоё һайханаараа ганса нютагаархинаа урмашуулдаг бэшэ, харин хангил үндэрэйнь зүлгэ ногоон адуу малаймнай үнэтэ шэмэ болодог юм.

Харин манай малшад тиимэ газарта адуу малаа бэлшээжэ, атар тарга хэдэрүүлээд, һаяхан түрэл нютагаа тэхэрижэ ерэбэл даа.

Хэмжэһэнэй һүүлээр дүн гаргахада, ехэнхи малшадай даажа ябаһан бүрүү, хашарагууд һэлэ түлжэһэн, таргалһан байба. Тумнаа Сотниковой харууһалдаг 71 хашараг, бүрүүнүүд сүүдхэ бүри шэгнүүрээ 1230 граммаар нэмэ... гээ. Тиихэдэ гурбан хүбүүд Пе... Кутяков, Петр Демин болон Од... сторонцев гэгшэдэй даажа аб... һан 212 толгой мал сүүдхэ... 850 граммаар нэмээ.

Түрүү малшад тус тустаа т... лаһан ажалайнгаа дүнгөөр нэм... түлбэри колхозһоо абаха ю... Энэнь малшадые бүри урмашу... ха байха.

В. СЫРЕНОВ,
«Восточные Саяны» колхозой түсэблэгшэ-экономист.

Хураалгын баатарнуудта
МАГТААЛ

БРИГАДИР СОДБОЕВ

Арбан долоон жэлэй саана үшөөл залуухан хүбүүн ябахадаа, тэрэ тракторай рульда түрүүшынхеэ һуужа, үүжам дэлюун Шэбэртэ нютагтаа өөрынгөө түрүүшын бураздаа гаргаа бэлэй. Түмэр хүлэгэй жолоо барин ябахадаа, урда үни сагта үбгэ эсэгэнэрэйнгээ хайшан гэжэ зобожо, альганай шэнээн газар хахалдаг байһан тухайнь хүбүүхэн бодоно. Мүн тиихэдэ он жэлнүүдэй үнгэрхэ бүри трактор, машинанууд бүри элбэг, шанараараа һайн болохо тухайнь залуу тракторист шэбшэн ябаа һэн.

Түргэн голой урадхалдал жэлнүүд хойно хойноһоо һубарилдан үнгэрнэ. Манай үнөөхи залуу тракторист хүбүүн Санжа Содбоев үнөөхил түмэр хүлэгөө жолоодоһоор. Шэбэртын таряалан дээгүүр «ДТ-54» гэһэн хүсэтэ тракторнууд, түргэн яоадалтай «Беларусьнууд» гүйлдэдэг болонхой. Санжамнайшье баһал ажабайдалһаа гээгдэнэгүй: ерэһэн лэ шэнэ түхэлэй тракторнуудые амжалтатайгаар шудалан, урма зоригтойгоор ажаллана. Үбэлэй хүйтэндэ трактораа заһабарилжа, эртэ хабарһаа орой намар болотор поли дээрэ хүдэлнэ. Арбан дүрбэн жэлэй үнгэрһые Санжа ойлгонопьегүй хэбэртэй, үнөөхил урданайхидаал оролдосотойгоор хүдэлнэ. Тэрэнэй нэрые нютагаархидынь урма баяртайгаар унихэнэйл дурдадаг болонхой.

Гурбан жэлэй саада тээ нэгэтэ үглөөгүүр Санжа Содбоевые совхозой директор кабинедтээ дуудаа һэн. «Юрэдөө, юун болоод гэнтэ намайе дуудаба гээшэб,— гэжэ конторо руу орожо ябахадаа Санжа бодоно.— Али шэнэ трактор бэлэглэжэрхихэ гээгүй юмааб даа, али юрэдөө...».

— Зай, Санжа Эрдынеевич, һуул даа наашаа,— гэжэ совхозой директор Иван Петрович Козлов стул тээшэ заагаадхиба. Дүүрэн нэрэ обогоороо дурдуулһандаа Санжа нэгэ бага бахардан, аалихан ошожо стулай захада һуугаадхина. Энэ үедэнь Иван Петрович саашань үргэлжэлүүлбэ:— Санжа Эрдынеевич, бидэ шамайе нэгэ иимэ хэрэгээр дуудаба гээшэбди. Шимнай олон жэлдэ механизатораар хүдэлөөш, һайн хүдэлөөш, өөрөөшье мэдэнэб. Харин мүнөө шамда тон харюусалгатай ажал дурадхахамнай. Нэгэдэхи отделениингэ тракторай бригадые даажа абаха болоош, юун гэжэ һананаш?

Санжа бүри ехээр бахардан, үни удаан абяагүй һууһанайнгаа һүүлдэ иигэжэ хэлэбэ:

— Иван Петрович, энэмнай намда хүндэшэг ажал байжа болохонь гээшэ аабза...

Директор энеэбхилэн: «Санжа Эрдынеевич, шимни хэзээнэй хүнгэн хэрэг бэдэрдэг болобош»— гээд бүри шангаар энеэнэ. Тиигээд тамхяа гаргажа хоюулан тамхилнад...

— Иигэжэл бригадир болоһон хүнби даа,— гэжэ мүнөө Санжа Эрдынеевич намдуухан хөөрэнэ.— Анханда гансал трактораа хараад ябаһан намда түрүүшын сагта түгшүүрилтэй байгаа һааб даа. Харин хүн гээшэ наһан соогоо ганса урдахяа хараад ябадаггүй һэмнай... Олоной түлөө оролдохо гээшэ манай уялга, бригадир ябахадаа гансал заабари үгөөд, ажалаа дүүргэхэгүйш. Эй, юрэдөө, энээн тухай намһаа үлүү та мэдэжэ байгаа аабзат даа.

...Үгы даа, Санжа Эрдынеевич, бригадирай ажал намда танилшье һаа, шамайе, шинии досоохи һайн һайхан эрмэлзэлые мүнөө хүрэтэр мэдэхэгүй ябааб. Хэжэ ябаһан ажалшни, урдахи зорилгошни намайе айхабтараар баясуулна. Тиин өөрынгөө шадалай тэдыгээр шам тухайгаа олондо хөөрэжэ байнаб. Эдэ мүрнүүд соомни һанаанһаа абаад бэшэжэрхиһэн юумэн үгы, харин шинии үдэр бүриин ажалайшни, ажабайдалайшни намтар.

1963 оной намар. Бэшүүрэй совхозой тарилашадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ С. Э. Содбоевой бригада түрүүшын һуури эзэлбэ. Мянга наймам зуун гектар талмай дээрэһээ га бүриин арбан гурбан центнер шэниисын таряа тэдэ суглуулбад. Содбоевой бригадынхид совхозой дирекциин, парткомой зүгһөө түрүүшын шанда хүртэбэд.

Суута долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ энэ бригадынхид таряанайнгаа талмайе 2318 гектар болотор үргэдхэжэ, богони болзорто хабарайнгаа тарилгые шанартайгаар үнгэргэбэ. Харин зунай сагта Содбоевой бригадын механизаторнууд хамтынгаа малда элбэг дэлбэг үбһэ тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаа һэн. Харин хоёр хүнһөө бүридэһэн оньһожоруулһан звено хорёод хоног соо 10 мянган центнер шанар һайнтай үбһэ тэжээл бэлдээ.

Үдэр хоногой үнгэрһөөр байтар таряа хадаха болзор хүрэжэ ерээ. Механизаторнууд баран сугларжа урдахи зорилгонууд тухайгаа богонихоноор хэлсээд, ажалдаа шармайн оробод. Үдэр һүни хоёрой хоорондо илгаа гаргахын аргагүй халуун хаһа. Бэшүүрэйхид 30 мянганай орондо 70 мянган центнер ороохо гүрэндөө бэлэглэхээр шиидэбэ. Санжа Эрдынеевичэй бригадынхид энэ мүрысөөндэ оролсонхой.

...«Талын онгосонууд» таряан далай соогуур тамарнад... Тэдэнэй дунда набтаршаг бэетэй хүн хододоол ябалсана. Энэмнай бригадир Содбоев «СК-3» гэһэн комбайнай һолоомо суглуулдаг тэргын дэргэдэ яоалсана. Гэнтэ Санжа Эрдынеевич малгайгаа абаад, даллан шангаар хашхарна. Агрегат зогсобо. Залуухан комбайнер бригадирай хажууда ерэнэ.

— Илларион, яажа ябанаш иихэдээ. Харыш, нүхэр, центнер ороохо гээхэшнил... Болохогүй, болохогүй, нүхэр.

Тиин хоюулан юундэ ороохоной гээгдэһэн шалтаг элирүүлнэ, гартаа түлхюур, алха барьяад, комбайнаа харан, юушьеб мушханад, заһанад...

Нэгэ хэды болоод байхада Илларион Павловай агрегат дахинаа замаа үргэлжэлүүлнэ, дутуу дундань усадхагдажа, ороохон гээгдэхэеэ болибо.

Бэшүүрэй совхозой таряашад абаһан уялгаяа нэрэтэй түйрэтэйгоор дүүргэбэ. Эхэ оронойнгоо амбаарта 500 мянгаһаа үлүү пуд ороохо оруулбад. Энэ ехэ амжалтада зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ С. Э. Содбоевой бригада тухай олохон халуун үгэнүүд хэлэгдэнэ.

Нэгэдэхи отделениин тракторна бригадынхид түсэбөөр хараалагдаһан 8 мянганай орондо гүрэндөө 20 мянга 700 центнер шэниисэ тушаагаа, гектар бүриһөө 15 центнер ороохото ургамалнуудые суглуулаа. Тиихэдэ 1000-аад гектар намарай паар хахалагдаа.

Санжа Эрдынеевич урматайгаар иигэжэ хөөрэнэ:

— Совхозоймнай залуушуул ургажал байна даа. Ганса манай бригадада мүнөө жэлдэ табан хүбүүд — механизаторнууд нэмээ. Баир Галсанов, Илларион Павлов гэгшэд хожомоо эрхим механизаторнууд болохо байха. Мүнөө жэлдэ эдэ хүбүүд түрүүшынхеэ хүдэлөөшье һаа, 250 гектар хураажа шадаа. Иимэ хүнүүдээр хүдэлхэдэ урматай.

...Таряа хураалгын халуу... үнгэрбэ. Санжа Эрдынеевич ... унихэнэйшье ерээгүй, сүлөө с... гадирта хомор даа. Харин мү... нэ табатайхан басаган Тани... гынгаа ерэһэндэ хэнһээшье ... баяртай, хажууһаань юрэдөө ... ногүй. «Аба, аба, намда хүр... машина зураад үгыш... Ү-ү, ... абадам улаагана эдюулыш» ... байгаад гэр соогуураа гүйнэ ... хүхинэ. Тиигээд эсэгэеэ мүнө... дол гэртээ байхаш гээдшье з... та үгэнэ. Харин юһэдэхидэ ... хүбүүн Батань, Намжилма ... ниинь Таниин хүсэлэй бэел... хэгүй байһые мэдээшье һаа, ... хан басагандаа энээн тухай ... гүй. Үглөө эртүүр Санжа Эрд... вич үнөөхил поли дээрэ гар... лоомо хураха хэрэгтэй, эртэ... һабарилга тухай бодохо хэр... Бригадирай ажал мэдээжэ да... римдаа — энэнь олонхидоо ... — гэртээшье орохо сүлөө бол...

О бишыхан Таня, арбаа... үнгэрхэдэ абынгаа юундэ з... үни гэртээ ерэдэггүй байһые... гохош, тиигээд омогорхохо... этигэ. Эсэгынгшни ажалай з... мэ хүнгэн бэшэшье һаа, ... үнэн харгыгаар хамтын хэр... лөө тэмсэжэ ябана.

Л. ГОМБО...

Мухар-Шэбэр.

Эрхэ сүлөөм намда үгэйбы гэхэлби" М. Лермонтов

М. Ю. ЛЕРМОНТОВ.

ТҮРЭЛ ХЭЛЭН ДЭЭРЭМНАЙ

М. Ю. Лермонтовэй хэтэдээ мүнхэ зохёолнуудые буряад арад зон үни сагhаа хойшо ехэтэ hонирхон уншадаг. Үшөө хуушан монголоор «Буряад үнэн» газетын гарадаг байхада, тэрэ үеын поэдүүд М. Лермонтовэй хэдэн шүлэгүүдые буряадшалжа ниитэлээ бэлэй.

Поэдэй олон тоото шүлэглэмэл зохёолнууд, мүн прозо буряад хэлэн дээрэ оршуулагдажа, элдэбын суглуулбари, журнал, газетэ болон hургуулиин уншаха номуүд дотор түнхэглэгдэдэг байhан.

1940 ондо поэдэй зохёолнууд түрүүшынхиеэ тусхай ном болгогдон, «Шэлэгдэмэл шүлэгүүд» гэhэн гаршагтайгаар гараа hэн. 5000 хэhэг хэблэгдэбэшье, ойро зуура худалдагдашоо бэлэй.

М. Ю. Лермонтовэй наhа барагдаhаар 100 жэлэй ойдо зорюулагдан 1941 ондо «Демон» Ч. Цыдендамбаев Донгиджаб Уртюбаев хоёрой оршуулгаар гараа. Мүн энэ жэлдэ суута «Манай үеын герой» гэhэн зохёолые Даша Чернинов оршуулжа, 4000 хэhэгээр хэблэбэ. Энэ ном хоёрдохёо 1954 ондо хэблэгдэhэн юм.

1951 ондо гараhан «Шүлэгүүд ба поэмэнүүд» гэhэн согсолбори соонь тушаал шүлэгүүд, мэдээжэ «Зугаалагша», «Демон» гэhэн поэмэнүүдынь ороо бэлэй.

Н. ДУГАРОВ,
БКНИИ-гэй научна хүдэлмэрилэгшэ.

Шэнэ оршуулга

ПОЭДЭЙ УХЭЛ

Алдар нэрээ аршалан бодожо,
Алуулаал үhөөгөө нэхэhэн поэт!
Үхэлэй туулган сээжыень тудажа,
Үргэ хоб зөөгшэд амарбал иигээд!
Дээдын дүхэригэй амбан hайдтай
Дэмыдэ дуушан тулаагүйл hэн ха.
Гансаараа, мүрдүүлэн зоболл, хайратай,
Гансаараа тэмсээд... толгойгоо гунхаа!
hалаал ха юм даа! Хойш бологты—
hанаан зэбэрнэл—худалаар танай уйлаха бүри.
Илдамаар магтажашье бү зобогты,
Иимэ байгаал хуби заяанайнь шиидхэбэри!
Үндэр, сүлөөтэ бэлигэйнь галые
Өөhэдөө, хоролхон, мүрдөө hэн бэшэ гүт?
Наада барилдан, наhанайнь золые
Намнажа, хардажа, гүрдөө hэн бэшэ гүт?
Хүхигты, хамаагүй.. Шархадаа зобошон,
Хүмүүнэй эрхимынь наhа бараал.
Зулгы хурса нюдэнэйнь ошон
Зулын бүхэhэндли, унтараал,
Үhэреэд бодоhон алуурша хүниинь
Үйлынгөө муухайе мэдэрээгүй.
Хамаагүй сохилоол хооhон зүрхэниинь,
Хараалта гарынь шэшэрээгүй.
Юуень гайхаабта? аяар холоhоо
Айлдаhан бодхуулнууд дуталгүйгшэл.
Тушаал зэргэ ба жаргал олохоо
Тунгаасагүй юумэд манай руу гүйгшэл.
Хэдэрээр тэрэ хүн энеэсэгээжэ,
Хэлэ заншалымнай шоолодог бэлэйл.
Ахирхан ухаандаа ойлгоогүй гээшэ:
Агуу алдарваймнай туяае хиртээжэ,
Гайхамшаг эрын бэе тээшэ
Гараа шуhадуулан ургэлэйл!
Зохёолдоо поэдэй, уран бэлиг түгэсөөр,
Ухаалдин харуулhан дуушые hаныт—хүндэхэн лэ.
Баhал нимэ сэдьхэлгүй гарай хара хүсөөр
Барhан дуушаниинь унана hэн лэ.
Тэрээндээл адляар өөрөө поэт хардуулаал,
Тэрээндээл адляар—алуулаал!
Аажам байдалhаа, үнэн нүхэдhөө таhаран,
Атаархуу бүгшэм дээдын дүхэригтэ яахадаа
Дүлэтэ ухаагаа, галта зүрхэеэ асаран,
Гансаараа иижэ ороо юм ааб даа?
Хонгор hайхан гэнэн сэдьхэлынь төөрэ:
Хооhон хобуушадта гараа дэмы hарбайгаал.
Уладые hайса мэдэхэ болоhон зүнгөөрөө
Уран мэхыень тааха байгаал!
Зохидшооhон юумэдэл, хоротод, атагадш гэнгүй,
Зоболонгойнь татуур лаврай набшаhаар шэмэглээ.
Халаахай тэндэнь гүрөөтэй hэн гү—
Харагдангүйгөөр духыень шэмхэлээ.
Амияашье табиха сагтань хобуушад намдаагүй,
Ара нюргаарнь, хүхин, шэбэнэлдэжэ зохироо.
Үhөөгөө тэдээнhээ дуушан абажа шадаагүй,
Үндэр найдалаа, халаг, бэелүүлэнгүй хосороо.
Гайхамшаг хоолойнь хүсөө буурашан,
Гансата аялгаа таhалдуулаа.
Уйтахан байрадаа хэбтэнэл дуушан,
Уралынь—хаагдан ласадуулаа.
Тиихэдэ, таанар, ээрхэг муухай хэрэгээрээ
Энэ дэлхэйе бузарлуулагшадай аша гушад,
Урдаа золгүй угуудые hүрэгөөрөө
Ула дороо гэшхээд, доромжолон хашагшад!
Гэгээн Сүлөөтэ Алдарай амиие хорложо,
Гэмэй муухайгаар алажархиhан ба булта!
Хаан шэрээгэй hүүдэр доро харлажа,
Хаагалуур хирээдэл, хэнтгэрхэлдэн зогсонолта,
Хуули саазаяа гартаа баринхайнууд,
Худал үнэниие худхажа hуранхайнууд..,
Байзагты даа, хара үйлэтэн!
Баранай дээдэхи заяан гэжэ дуулаа hэн гүт?
Алтанай абяанда, тандли диилдэн,
Абтаха гэжэ бү hаныт тэрээни, тэнэгүүд!
Харюуетнай заяан нэхэхэл байха заргаараа.
Хара хэлэнтнай тиихэдэ асархагүйл даа туhа.
Далайшье мэтэ элбэг, бүлиитэй бузар шуhаараа
Дабахагүйлта поэдэй арюун шуhа!

Н. ДАМДИНОВ оршуулба.

МҮНХЭ СЭСЭРЛИГ

Нима ЦЫНГУЕВ

Хадын эбэртэ гансаараа,
зуун жэлэй саада тээ...
Халуун шуhанайнь дуhалхануүд
ялабхина набшаhад дээр.
Үеhөө үедэ хубилхагүй
үнэн халуун зүрхэн тээшэ,
Үхэлэй hомо, ай даа,
хэнэй гар шэдээ гээшэб!

Галтайхан нюдэниинь сабшалнагүй,—
хүлеэгдээгүй мүнхэ нойроор...
Гайхамшаг сюүн бэлигынь
элшэтэй дулаахонаар толорhоор.
Хадын эбэртэ үлөөл
залуухан зандаал Лермонтов!
Хажуудань үхибүүд
шүлэгынь иншана обтон.

Мүнөөшье шуhанайнь дуhалхануудhаа
амиды сэсэрлиг hалбарнал,
Манай үеын геройнуудынь
мүшэд соогуур урилданал.
Набтархан гэрынь дулаахан,
салгидана наадан зугаа.
Номоо баринхай Лермонтов.
Зэдэлнэ аялгань шангаар.

МАНАЙ ГҮН БЭЛИГ

Алтан Мундаргын хормойдо, «Аршаан» курортын аглаг сэнгүү нэгэ буланда hуухадаа, би Лермонтовэй уран шүлэглэлэйнь олохон hайхан мүрнүүдые, уран найруулгынь олон гоё аялгануудые олоhон шэнги болобоб. Гэнтэ байтараа, «Манай Лермонтов» гэhэн дулаахан амисхаалта үгэнүүд, үни заяанай досоом бүрилдэжэ ябаhан бодото үнэн бодол болон тобойжо, урдамни томо үзэгүүдээр аржыхадал гэбэ. Эдэ дурасхаалта үдэрнүүдтэ тэндэ амаржа байhан ажалшан түмэн библиотекэhээ Лермонтовэй зохёолнуудые олоор абажа, гайхамшаг хурса шүлэгүүдыень дахин дахин дабтажа, гоё hайхан аялгануудыень сэдьхэл зүрхэндөө hэргээжэ, улас түрын удха шанарыень ухаан бодолдоо улам батаар шэнгээжэ байба.

Манай Лермонтов...

Иимэ халуун, иимэ хүндэмүүшэ хандалганууд ород, буряад, украин, яхад, татар, эвенк хэлэн дээрэ таhалданагүй. Аялга нэгэн аад, үгэ хүүрээрээ ондо ондоо шүлэгүүд шэхэнэй шэмэг, сээжын домог болон соностоно,—сэбэр арюун агаарта бүри хонгёогоор гарана, сэгээн тунгалаг урасхалда бүри солгёогоор урдана.

Түнхэнэй хабсагайн хабшал сооhоо дэбхэрэлдэн буудаг арбан гурбан хүүюурнүүдые нюргандаа үргэлжэ ерэhэн хэнгэрэг шэнги хүнхинүүр Хэнгэргэ голой үндэр табсан эрье дээр, олоной сэнгэдэг зүргэ дээрэ «Инаг дуранай талмай» гэжэ байдаг. Дүрбэлжэн сажан хэмжээтэй оройлмол hарабша доро хура борооhоо хорожо hуутарнай, нэгэ эхэнэрэй хоолой хаанаhаамнайшьеб шүлэг уншахадал гэбэ.

«Эхэ орондоо би нэгэ жэгтэй гээр лэ дурлагшаб!

Эльгэ зүрхэнhөөмниш үлүү гэжэ hанагшаб...»—гэhэн шүлэгэй мүрнүүд түргэн аадарай тобжогоноон доро, үгөөрөөш, бэшэ hаа, аялгаараа, тодо hоноp дуулдаба.

«Наашаа, нүхэр, хоюулан
Намдуун hуужа хөөрэлдэе»—гээд, поэдэй зүрхэнэй үгөөр тэрэ шүлэгшэндэ хандаха дуран хүрөө hэн..

Аадар бороошье эхилhэндээл адли гэнтэ эсэслэжэ, намарай шара набшын hаршаганаан, шэбэнэлдээн сэдьхэл хүдэлгэнэ.

«...Аргал унайн уняар утаанда,
Аяншанай хоноhон талада,
Хушан шарахан таряалан дань,
Холшор сагаахан хуhандань
Хэмгүйгөөр дурлагшаб...»—гээд сээжээр уншаhан зандаа нэгэ залуу—басаганш хань, бэриш хань балай ойлгогдохоор бэшэ наhанай—эхэнэр сэсэрлиг сооhоо гаража ерэбэ. Хараhаар бүри:

— Княжна Мери,— гээд хашхаржархин алдабабди. Тэрэмнай ойлгомторгүй бидэн дээрэ буушаhандаа, өөрөөш мэдэнгүй шүлэг наяруулжа ябаhандаа залд гэжэ абаба. hанана бээзэт, княжна Мери дошхон эмниг Подкумок голой уерhөө ехээр сошоо хамнай,—тэрээн шэнги Хэнгэргын дэншээ харайдалhаа манай «княжна» сошобо ха юм.

Мундаргын хормойдо наран эртэ ородог (hайтай юм гү, муутай гү?). Мүнөөшье боро хараан болоjо эхилбэ Минии досоо эжэлүүдгүй Лермонтовэй шүлэгүүд үлхэлдэн байба. Эгээл энэ ушарта, энэ оршом байдалда таараха гэhэн нэгыень захаhаа абан уншабаб:

«hүниин харанхыда
hүрэг уулад hажана;
hэрюун талмайда
hэмжэн манан унана;
Харгы тооhорногүй.
Ургы тонгойногүй...
Жааха хүлеэд гыш,
Жаргахалши шииш».

Иигэжэ би эдэ үдэрнүүдтэ дахин Лермонтовые бараалхабаб. Лермонтовэй үгөөр, Лермонтовэй шүлэгөөр үетэн нүхэдөөрөө, үбгэд, хүгшэдөөр дахин амташан зугаалбаб.

Манай Лермонтов...

Эдэ үгэнүүд буряад зоной эльгэ зүрхые хэзээ бүхэндэ аяга сай шэнги дулаасуулдаг, аршаан эм шэнги анагаадаг.

Энэ мүнөө сасуудхан үльгэрлэн харагты, шэбшэн дурдан үзэгты.

Гушан гурбан мундарга—гурбан толгой ганжарба: арса, жодоогоор анхилhан Алтан Мундаргын эгсэ хормой доронь, хуhан, нарhан, хуша, шэнэhэнэй холимог буйламаг ойн соорхойдо туристнууд—аяншадай бишыхан гэр оршоно. Хажуугаарнь—геологуудай ногоон майханууд. Тэрээн сооhоо манай үеын герой—тугаарайхи шүлэгшэ эхэнэр—гартаа түнхюур баринхай гарана. Үргэбшэ соонь үнэтэ шухаг шулуунуудай түгдэрхэйнүүд. Лермонтовэй соморхон ботинууд, сагаан сухаариин үирхэйнүүд, «Байгал» журналда гараhан Евтушенкын поэмэ... Доошоо харахадаш дошхон Хэнгэргэ шулуун харгыгаа дэлдэн зурьына, дээшээ харахадаш тэнгэри бэшэ, тэбсэг эгсэ хабсагайнууд, үндэр набтар хада уланууд, туд тудтаа нэрэтэй толгой ёнгорбонууд—Ехэ Мундарга. Дунда Мундарга, Бага Мундарга, Хонгор уула, Субарга, Папии, Шумаагай далан дабаан, Мүнхэ hарьдаг.... Мүнхэ-hарьдагhаа түхэл дүрсөөэ, оюун бэлигээ hабагшалhан Будажаб Найдаков—Буряад ороной хонгёо дууша Мүнхэ-Саридак—Түнхэнэй хүмэгтэ түрэжэ, хорёодхон наhанайнгаа түлэг дунда нюдаргашуулай хорото гарhаа Сэлэнгэ мүрэнэй эрье дээрэ унаhан намтартай. Мундаргын оройгоор нюдэ hаргаан сахилагша гал хурса сахилгаан шэнги, залуу буряад поэдэй наhан, тэрэнэй дүлэтэ шүлэгүүд мүнөө хүрэтэр үндэр тэнгэреэр сараа гаргажа, үргэн Буряадаар мүр гаргажа сахилна.

Аяар эндэhээ мүнөө Кавказ уулын хярые харая. Табан толгой

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

ИНАГ ДУРАТАЙ ЗОХЁОЛШОМНАЙ

Аяар багаhаа, үзэг холбожо эхилхэhээ хойшо Лермонтовэй шүлэгүүдые, удхыень хүсэд ойлгоншьегүй, уншажа сээжэлдэжэ эхилээ hэм. Теэд мүнөөл hаяхан Лермонтовэй бэшэhэн зарим шүлэгүүдые оршуулха хүсэ бэедээ мэдэрбэб гэхэ гү, али, зүбөөрнь хэлэбэл, тиимэ нэгэ нэтэрүү зорилго зүрхэндөө түрөө hэм. Тиигэжэ энэ зундаа «Бородино», «Поэт», «Набшаhан» ба бусадые—хамта дээрэнь арбаад гаран шүлэг оршуулааб. Удхын талаар гүнзэгы баян, хэлбэриингээ талаар уян нугалбаритай, хонгёо зэдэлсэтэй эдэ шүлэгүүдые—оршуулха гээшэ хүшэршье, баясхалантайшье ажал байгаа!

Агууехэ Лермонтовэй нүлөөн тухай хэлэхэ болоо hаа, зугаамнай hаяар барагдахагүй. Шүлэгыень hажаажа, темэнүүдыень дууряажа бэшэдэг hэмби гэхэгүй байнам, зүгөөр Лермонтовэй суглуулбари зохёолой зузаан боти hургуулиин хананудhаа наашан намтай ходо ябалсагша. Буряад дээрэ гараhан оршуулганууд сооhоо Даша Черниновэй хэhэн «Манай үеын геройн» оршуулга илангаяа тодо мэргэнээр, үнэн зүбөөр хэгдэнхэй гэжэ hанадагби. Эдир наhандаа тэрээниие ород хэлэн дээрэхи эхэ номтойнь зэргэсүүлэн уншажа, ород хэлэндэ hурадаг hэмди гэбэлнишье худал болохогүй.

Тон залуудаа наhа бараhаншье hаа, Лермонтов зуун жэлнүүдээр хэмжэмэ ута наhатай агуу дуушадай нэгэн болонхой. Үни үнгэрhэн сагта, аяар зуун жэлэй саана, дуунуудаа бэшээшье hаань, тэдэнь коммунизмын ерээдүйдэ зэдэлэн шэнхинэхэнь дамжаггүйл! Иимэ үндэр бэлигтэй, иимэ hайхан заяатай поэт байгаа ха юм даа!

Николай ДАМДИНОВ, поэт.

МАРТАГДАШАГҮЙ ГАЗАРНУУДААР

Пятигорск, сэхэ буряадшалан хэлэхэдэ, табан хадата. Энэ хото Хойто-Кавказай гоё hайхан газар нютагуудай нэгэн болоно. Энэмнай тэнгэриин орой хадхаhан Машук хадын баруун урда хаяада, Подкумок гэжэ багахан горхоной зүүн эрьеэр оршодог юм. Пятигорск амархаяа гү, али мининшье аяншалгада ерэhэн лэ хүн бүхэн Лермонтовэй ажабайдалтай холбоотой газарнуудаар танилсангүй бусадаггүй. Тэрэнэй дурасхаалда баглаа сэсэгүүдые табидаг. Тиигэншьегүй яахаб! Ород арадайнгаа агууехэ уран зохёолшые хүндэлнэ ха юм.

...Үнгэ бүриин модоор бүрхөөгдэhэн городой эгээн томо сэсэрлиг. Тэрэнэй тэг дунда гранит шулуун хүшөө тэнгэри өөдэ үндыжэ харагдана. Таримал hайхан сэсэгүүдэй баглаанууд дорохононь табяатай. Энэ хадаа эрэлхэг уран зохёолшые мүнхэлhэн нангин хүшөө. «М. Ю. Лермонтову»—гэhэн тобшохон үгүүлэл hиилээтэй. Алдарта поэт далай холо руу, сагаан мүнгэн Эльбрусэй оройгоор шэртэнхэй.

... Хараhаар лэ байтарнай, аба, эжын алтан арюухан абжаа үхибүүд, хонгёо горнын абяан доро, хурдан гэшхэдэлтэ алхамаа нэгэдхэн, хүхюу дорюуханаар алхалалдан ерэбэ. Эдэнэр мүн лэ агуу ехэ поэдэй дурасхаалта газарнуудтай танилсажа ябана хаш. Адаглахада, тэдэнэй дунда харашье, шарашье шарайтайшуул бии, бултадаал экскурсовод Нина Ивановна Обобка гэгшын халуун үгэнүүдые угаа анхаралтайгаар шагнажа, бэлигтэй зохёолшынгоо намтараар hонирхонод.

Лермонтовэй нэрэмжэтэ үйлсөөр алхалнабди. Шугам мэтэ сэхэхэн, сэсэг набшаар бүрхөөгдэhэн эгээл сэбэр гудамжануудай нэгэн. Хүн зон огто таhарнагүй. Үе үе болоод лэ хэдэн арбаад бүлэг зон хажуугаарнай үнгэрнэ. Мандал адли аяншад гэжэ таанабди. Манай бүлэг багахан, оройдоол арбан юhэбди, тиигээдшье олон янзын яhатамди. Ород, буряад, армян, грузин, хакас, хальмаг, татар болон бусадшье яhатан бии. Зугаалхада, бэлигтэй поэдэйнгээ зохёолнуудые уншаагүй хүн үгы.

— «Манай үеын геройе» хоёр дахин хоёр хэлэн дээрэ уншаа hэм,—гэжэ бидэнэй нүхэр, казах Нагим Мурунов омогорхоно.—Энэ роман манай хэлэн дээрэ хоёр удаа хэблэгдээ юм. Танилсаагүй хүн хомор байха...

— Бишье өөрынгөө хэлэн дээрэ уншаа hэм,—гээд хэншьеб даа үгэ залгана.— Манай Татарта үбгэн залуугүй уншаhан байха даа.

Музей соо хүл табиха зайгүй. Гадаадаhаа ерэhэн айлшадшье, зуhэ бүриин хүнүүд харагдана. Тэрэнэй таhалга бүхэндэ hонирхолтой хөөрэлдөөнүүд болоно.

— Жэл ерэхэ бүри манай музей харагшадай тоо олошоржо байна,—гэжэ тус музейн директор Александра Ильинична Гребенкова хөөрэнэ.—Гансахан августда 32 мянган хүн музейдэ ороо. Мүнөө жэл хүн зон огто таhарнагүй. Хариин гүрэнэй аяншад олон ерээ.

Үнэхөөрөөшье, жэл бүри тус музей харагшадай тоо олошорhоор. Абаад үзээ. 1937 ондо 65 мянган хүн эндэ оробол, гансахан байгша оной үнгэрhэн hарануудай туршада 120 мянга гаран хүн хараhан байна. Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэй тоо улам олошоржол байнхай.

Музейн 3-дахи таhалгада илангаяа хүн олон. Эндэ табигдаhан материалнууд, зохёолшын шүлэг болоод, зарим хубсаhа хунарынь тэрэнэй Кавказай ажабайдалые гэршэлэн харуулна. Эндэ «Поэдэй үхэл» гэжэ бэшэhэн шүлэгэйнь мүрнүүдые уншанабди.

Таг дээгүүр Лермонтовэй зохёолнууд жэрытэр ябталаатай. Хүн бүхэн тэндэ байhан «Манай үеын геройе» түрэлхи хэлэн дээрээ уншажа баярлабабди. Гансахан совет засагай үедэ энэ ном аяар 66 хэлэн дээрэ 30.488 мянган хэhэгээр, хэблэгдэhэн байха юм.

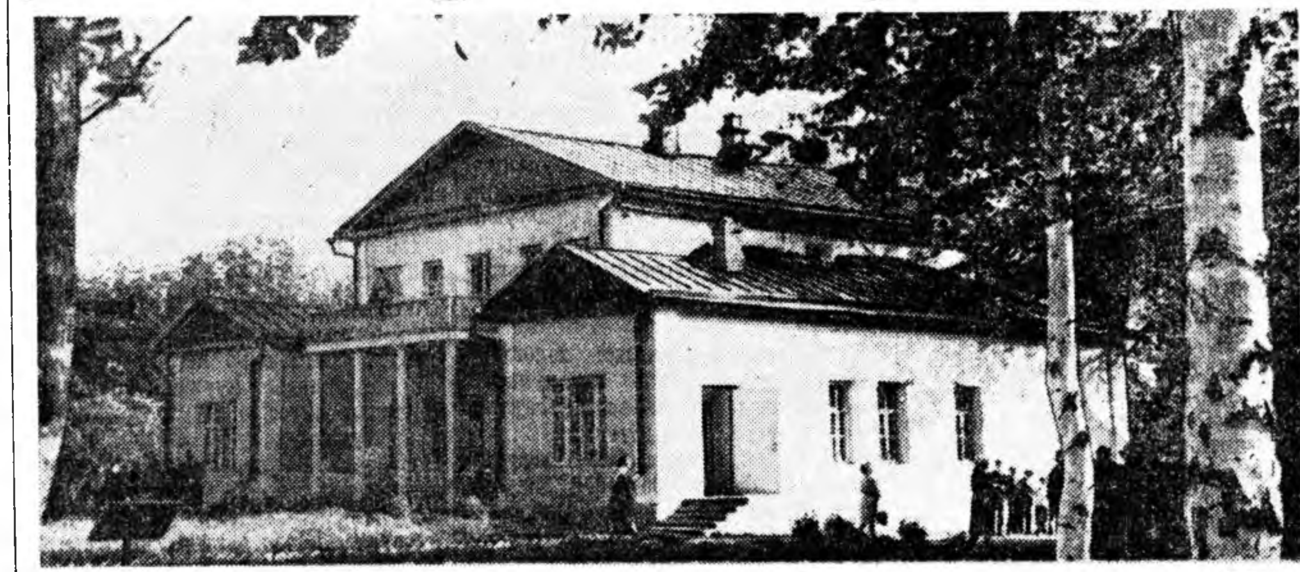
Зүб даа, тус номой хуудаhа ирахада, тэрэ үеын, илангаяа Кавказай байдал тон тодоор харуулагдаhан. Мүнөө энэ хизаарта байгаад, оршон тойронхи байгаалиень хаража ябахадаа, алдарта поэдэй мүрнүүдые hанаандаа ээлүүдгүй оруулнаш. «Амаршалнаб шамайе, Кавказай хүхэ хаданууд!» гээд үшөө бүри үхибүүн байхадаа бэлигтэй поэт бэшээ hэмнай. Дам саашаа Лермонтовэй түүхэтэй танилсаха бүримнай, зүрхэмнай булгилжа, урданайхиhаа үлүүгээр лугшан сохилно.

Олон тоото таhалганудай, эгээн томо зал соонь Михаил Юрьевичэй дүрсэ табяатай үзэгдэнэ. Хараhаар лэ байтарнай, хаб харахан нюдэтэй нэгэ басаган баглаа сэсэг табижархиба.

— Цкала Пайгадзе,—гээд гараа үгэнэ.—Үглөөдэр нютагаа бусахамнай. Лермонтов минии хүндэтэй уран зохёолшо юм. Тэрэнэй байhан газарые хуу хaраaб, тэрээнтэй өөртэйнь хөөрэлдэhэн шэнги болобоб.

Юу хэлэхэб, нээрээшье музейн hонинтой танилсаад, тэндэхи материалнуудые хараад байхада, агуу ехэ зохёолшын бүхы бэлиг хуу харагдахадал гэнэ. Хэды бэлигтэй, хэды хүндэтэй зохёолшо байгааб даа. Тиимэл хадань мүнөөшье, тэрэнэй аша гушанар агуу ехэ зохёолшоео мартанагүй ха юм. Хэзээшье мартахагүйбди гээд нэмээе.

Ив. СЧИРОВ.

М. Ю. Лермонтовэй гэр-музей. ТАСС-ай фото.

Эдир үетэн иигэжэ угтана

ЗЭДЭ. Петропавловкын дунда hургуулида агууехэ поэдэй түрэhэн үдэрые угталгын бэлэдхэл эхилhээр үнинэй. 5—6 классуудта М. Лермонтовэй творчество тухай хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө, мүн уран зохёолшын ажабайдалда хабаатай hонирхолтой кино харуулагдаа.

Ахалагша классай hурагшад литературно-драматическа монтаж бэлдэнхэй. Энэ бүхы хүдэлмэриие искусствада дуратай шуулай клуб багша Октябрина Макаровна Сухаревагай хүтэлбэри доро эмхидхээ.

ТҮНХЭН. Хэрэнэй дунда hургуулида М. Лермонтовэй зохёолнуудые уншагшадай дунда конкурс үнгэргэгдэнэ. Тэрэшэлэн Лермонтовэй зохёолоор эрхим hайн сочинени бэшэхын түлөө олохон hурагшад бэеэ зэhэнэ.

Ород хэлэнэй багшанар Клементьева, Кислицина, Кобелева гэгшэдэй оролдолгоор уран зохёолшын ажабайдал, творчестводо зорюулагдаhан тусхай стенд эмхидхэгдээ. Мүнөөдэр эндэ М. Ю. Лермонтовэй үдэшэ үнгэргэгдэхэнь.

ОРОД ЛИТЕРАТУРЫН ОМОГОРХОЛ

Бидэ Лермонтовые багаhаа хойшо мэдэдэгбди гэжэ бэеэ hамааруулнабди. Үнэхөөрөөшье hургуулиин партын саана hуухадаа түрэлхи хэлэн дээрээ ном сооhоо тэрэнэй шүлэг сээжэлдэгшэ [illegible]. Поэт тухай хэды олон хөөрөө, эрдэмтэдэй шэнжэлгэнүүдыешье уншаа гээшэбибди. Гэбэшье, он жэлэй ошохо бүри Россиин агуу ехэ хүнэй творчество шэнэ шэнэ талаараа тодороод, үргэн, үндэр далайсынгаа хаба соо манда элирдэжэ эхилнэ. Тиихэдэнь лэ тэрэнэй зохёолнуудые дахин дахин сэгнэхэ, мартагдашагүй аялга дуунайншье уйдхар, хуби заяанайнь гашуудал мэдэрхэ баатай болонобди.

Минии урда Михаил Юрьевич Лермонтовэй дүрбэн ботиhоо бүридэhэн зохёолнуудайнь суглуулбари хэбтэнэ. Энэ хэблэгдэhэн ботинуудынь [illegible] болоhон урид хэлэгдэхэ тайлбари үгэгүй. Тиибэшье hаань аялга дуунайнь али бүхы аяда абтан, тэрэнэй бага наhанай, эдир үеынь, эрэ боложо тодорhон сагайнь мэдэрэлэй [illegible] орожо, гайхамшагта сэдьхэлэйнь гүниие [illegible]. Тиихэ зуураа энэ ганса хүн иимэ богонихон болзор соо ямар ехэ юумэ хээ гээшэб гэжэ галын тэмдэглэнэбди. Мартыновай hомонhоо ами наhанайнгаа таhараагүй hаа, ород литературын дансада одоо ямар ехэ хубита оруулха гээшэ hэм гэжэ шаналан шаналан шэбшэнэбди.

Үшөө эдир наhанайнгаа шүлэгүүд соо поэт түрэhэн гэрээ дурсахадаа, зүрхэнэйнгөө оёорhоо аянуул уянгата мүрнүүдые урадхуулна:

Одод мушэдтэ оройнь тулгана,
ханаhаань энэ нүгөөдэ хүрэтэрнь
Ото гэгшын зам hунана,
харасаараа бэшэ, сэдьхэлээрээ хэмнэ.

Энээхэн бадат дээрэhээш тобшолходо, поэдэй хараа бодолой хэмжээнэй дэлисэ эли болоно бэшэ гү? Поэдэй олон шүлэгүүд соо ганса энэ гэр бэшэ, хизааргүй тала, гүн тайга, орьёл үндэр Кавказай хаданууд оронхой. Тэндэл эрхэ сүлөөгүй арад зон зобоно, баяшуулай барга бүдүүлиг ааша үзэгдэнэ, декабристнуудай гэнжын ханхинаан зэдэлнэ. Иимэ дарлалтын, харанхы байдалай урдаhаа Лермонтовэй сэдьхэлэй эсэргүүсэн бодоhониинь гайхалгүй.

Тэмсэлгүй үнгэржэ байгаа наhам
Тэсэхээр бэшэ уйтай байна,—гээд тэрэ доhолhон сэдьхэлэйнгээ оёорhоо уянгална.

Поэт үнгэрhэн сагые, тэрэ хүлгөөтэ үеэ hайн шүүжэ үзэдэг байгаа. Тэрэнэйнь нэгэ гаршагдаа суута гараhан шүлэгэйнь эдэ мүрнүүд мүн болоно:

Үгы би Байрон бэшэб сохом,
Үшөө заяамни тодорооүй зандаа.
Зүгөөр тэрээндэл намнуулнаб ходол.
Зүрхэ сэдьхэлээрээ оробди дандаа.

Николай хаанай тогтооhон hамуута эрхэ байдалда, элдэб заабаришадай hэжэгтэ нюдэн доро, сэрэгэй hургуулиин хорюулаар ядаагүй хананууд соо, hүүлдэнь гусарнуудай полкдо алба хэхэ үедөөшье Лермонтов миин гараа хараад hуугаагүй. Тэрэ бүхы сэдьхэлhээ, эсэхые мэдэнгүй бэшэжэл, бэшэжэл гараа. Поэт, прозаик, драматург, үнгэрхэдөө уран зураашашье ябаа.

Тиимэhээл эдир залуугай охи, энхэрэл уянга, инаг дура ба үзэн ядалга, эрэлхэг зан ба оюун бодолой зангилаа, үе сагайнгаа эрхим хүбүүдэй сэдьхэлэй дэбэрэл ба тойрожо байгаа хуули засагые хайрагүй шүүмжэлэл—эдэ бүгэдэ зүйлнүүдые тэрэнэй творчестводо олохо ёhоороо олонобди.

Агууехэ Пушкинай ами таhалhан Дантесэй hомоной абяанай бүхы ород орондо дуулдахада, «Поэдэй үхэл» гэжэ хаан шэрээдэ hуугшадые, тэрэниие тойрогшо элдэб эсын дахуул, hэхүүлнүүдые сэхэ хатхан, хайрагүй, шүүмжэлэн гэмнэн хандаhан суута шүлэгөө бэшэhыень hанаял. Хэды ехэ уур сухал, шаналал гашуудалаар халима дүүрэн мүрнүүд гээшэ hэм! Тэрэл Николай хаанай хара hэшхэлдэ зобоогдоhон декабристнуудай сэгээн шуhан, Рылеевэй, Пушкинай шуhан, Одоевскиин хүүр, Тарас Шевченкын сүлэлгэдэ үнгэрhэн арбан жэл, Лермонтовэй өөрэйнь үхэл хэтэ мүнхэдөө шэнгээ бшуу.

М. Лермонтов тухай: «Тэрэнэй ажабайдал дүүрээгүй аялга дуун шэнги.»—гэжэ А. М. Горький бэшээ бэлэй. Гэбэшье энэ дуун дууhахагүй гэжэ баталан хэлэмээр. Юуб гэхэдэ, үдэрhөө үдэртэ үргэдэн, улам шангадан зэдэлжэл байна бшуу.

Агууехэ арадай агууехэ хүбүүн hэн тула Эхэ орондоо дүлэтэ сэдьхэлhээ дурладаг, тэрэнэй баатарлиг үнгэрhэн сагые, гэрэлтэ ерээдүйе магтан дууладаг hэн. Үнэхөөрөөшье:

Москва, Москва!.. Хүбүүнш шэнги дуратайб,
Хүсэтэ, дүлэтэ, энхэргэнээр ород лэ ёhоор
дуратайб,—гэhэн үгэнүүдынь мүнөөдэр бэшэгдэhэн шэнги сэдьхэл доhолгоно бшуу. Тэрэнэй «Бородино» гэжэ шүлэгые бэшэгдэhэн үдэрhөөнь эхилээд бүхы Росси сээжэлдээ гэхэдэ зүбтэй. М. Лермонтовэй прозаическа зохёолнууд уран hайханай үндэр хэмжээндэ бэшэгдэhээрээ ород литературын олон үеын түлөөлэгшэдтэ сэгнэшэгүй ехэ нүлөө үзүүлhэн намтартай. Драматическа зохёолнуудынь ород театрай алтан фондодо орожо мүнхэрэнхэй. Харин уран зурагуудынь мүнөө болотор үнэн байдалай үнгэ зүhөөр, уран нугалбариингаа удха маягаар hонирхуулан байдаг. Тэрэнэй поэзи Гете, Байрон, Пушкин гэхэ зэргын дэлхэйн орьёлнуудай зэргэдэ хүрөө гэхэдэ алдуугүй. Гайхалтай гүнзэгы сэдьхэлэйнь булаг, ажабайдалай үндэhэ тудаhан тодорхой хурса харасань, оюун бодолынь, доhолмо уянгань, сэхэ сэбэр, үнэнхэ мэдэрэлынь хүн бүхэниие мүнөөшье гайхуулhаар шуу.

«Купец Калашников тухай дуун» соогоо Иван Грозныи үеын хатуу хахар сагые гайхамшаг үльгэрэй аялга дууряан бэшэhыень дурдая. Өөрынгөө ажаhууhан үе сагыешье, тойрожо байгша зонойнгоо абари зангыешье ямар хадхуу шүүмжэлхы үгэнүүдээр зурагллаа гээшэб. Виссарион Григорьевич Белинский М. Лермонтовэй поэзиин онсо шэнжэ тухай хэлэхэ зуураа, нигэжэ тэмдэглээ hэн: «Тэрэ юумэн бүхэнэй гол үзүүр, мэдэрэл унги урүү сэхэ харадаг тула, үлүү гоёолгые, шэмэглэлые үзэн ядадаг, тэсэдэггүй».

Белинский шэнэ агууехэ ород поэдэй мүнддэлэлгые эгээн түрүүн анхарhан, Пушкинай реалис маяг хүгжөөн үргэлжэлүүлхэ хүнэй бии болоhые амаршалhан юм. Лермонтовэй амидыда оройдоо нэгэхэн лэ шүлэгэйнь ном гараа гэжэ мэдэнэбди. Тиибэшье hаань, гайхалтай ехэ эрилтэтэйгээр согсологдоhон энэ номыень уншаад байхадаа, агууехэ шүүмжэлэгшэ Лермонтовэй нэрые ородой болон дэлхэйн поэзиин эрхим нэрэнүүдэй зэргэдэ табяа бшуу.

Михаил Лермонтовэй поэзиин шэдитэ хүсэн тухай прозоор хэлэханшье хүшэр. Ажабайдалай али бүхы ушарнуудта гайхамшагта хурса, манай сээжэдэ шэнгэhэн хэды олон уран хурса, удха түгэлдэр үгүүлэлнүүдые поэт бэшээб!

Лермонтовэй творчество хадаа Эхэ орондоо хизааргүй дуратай, омог хүсэтэ, дарагдашагүй зүрхэнэй дуун шуу. Тиимэhээ бүхы арадаймнай баялиг, ерээдүйн үетэндэ дамжуулагдаха баялигнай болоно ха юм. Тэрэнэй дарлалгатай эбсэдэггүй байhан поэзи олон үеын түрүү хүнүүдэй тэмсэлэй туг болоо. Мүнөөшье бидэ М. Лермонтовые манай үеын хүн гэжэ омогорхон нэрлэнэбди. Гансашье манай үеын бэшэ, харин ерээдүйн үетэнэй, коммунизмын үедэ ажаhууха, ажаллаха золтой үетэнэй хани нүхэр, дуушан болохо байhандань hэжэг түрэнэгүйбди.

С. СМИРНОВ,
поэт.

МҮРЫСӨӨН ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР...

Совет олимпийцүүд амаршална

ТОКИО, октябриин 13. (ТАСС). «Восход» гэжэ советскэ онгосо-одоной гэмгүй һайнаар бууһан тухай мэдээсэл олимпиин тосхондо түргэнөөр тараа. «Манай космонавтнууд гэмгүй һайнаар бууба! Гоёл даа! Бэрхэнүүд байнат!» гэлдэһэн һабяанууд совет спортсменүүдэй байдаг гэрнүүд соо дуулдаа. Эндэ зүн дэгээн митинг боложо, Эхэ оронoo дахяад алдаршуулһан совет космонавтнуудта амаршалгын телеграмма эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абтаа:

«Москва, «Восход» гэжэ онгосын экипажда.
Баясанабди, амаршалнабди, таанадай габьяагаар омогорхонобди.
Совет олимпийцүүд. Токио, октябриин 13».

* * *

ТОКИО, октябриин 13. **(ТАСС-ай тусхай корр.).** Олимпиин тосхоной үйлсэнүүдтэ манай спортсменүүдые зогсоожо, «Восход» гэжэ замбуулинай онгосын амжалтатайгаар бууһантай дашарамдуулан, тэдэниие амаршалха тэжэ бултадаа эрмэлзэнэ. Совет космонавтнуудай ниидэлгэ тухай материалнууд олимпиин чемпионуудыешье Японой газетэнүүдэй түрүүшын хуудаһануудһаа түриһэн байна. Токиогой хүн зон, олимпиадада хабаадагшад Москваһаа абтаһан шэнэ мэдээсэл бүхэниие алгадагүй уншана, шагнана.

«Өөрынгөө олимпиин алтан медалиие эрэлхэг зоригто космонавтнуудта бэлэглэхые ехээр хүсэхэ байнаб»,—гэжэ ойро зуура болоһон пресс-конференци дээрэ олимпиадын чемпионка Г. Прозуменщикова хэлээ. Мүнөөдэр тэрэниие дахяад амаршалаа: СССР-эй спортын габьяата мастер гэһэн значок Галида барюулагдаа. Тэрэ ямаршьеб рекорд тогтооһон болоно: совет спортын бүхы түүхэдэ хэзээшье 15 наһатайдаа иимэ нэрэ зэргэдэ урда тээнь хүртөөгүй юм.

Олимпиадада хабаадагшад мүнөөдэр 13 ондоо янзын спортоор мүрысөө хээ. Польшын штангист В. Бажановский хүнгэн бэетэйшүүлэй дундаһаа олимпиин чемпион болоо. Тэрэ 432,5 килограмм штанг үргэжэ, дэлхэйн шэнэ рекорд түйлаад, бүлижа гараһан байна. Хабаровскын спортсмен В. Каплунов тэрээнтэй адли рекорд түйлалсаа. Тэрэ мүн лэ эды шэнээн шэгнүүртэй штанг үргэһэн байгаа. Зүгөөр бэеынь шэгнэхэдэ, Бажановскида орходоо зааха хүндэшэг байшоо. Мүн Польшын спортсмен—М. Зелинский (420 килограмм) бронзо медаль абаһан байна.

Австралиин спортсменка Дон Фрэзер 100 метртэ дуран соогоо тамархадаа, гурбадахяа олимпиин чемпионка болоо. Мүнгэн болон бронзо медальнуудые США-гай спортсменкэнүүд Ш. Стаудер, К. Эллис гэгшэд абаа.

Джед Грэф (США) 200 метртэ нюрган дээрээ 2 минута 10,3 секунда соо тамаржа, дэлхэйн шэнэ рекорд тогтоогоод, олимпиин алтан медаль абаа.

Манай бүхэшүүл мүнөөдэр амжалтатайгаар барилдаа. А. Ибрагимов финн Аланентэй (хүнгэн шэгнүүртэй) ехэ һонирхолтойгоор барилдаһан байна. 10 минутын дүүрэжэ байхада, совет бүхэ нүгөөдэеэ дээшэнь хиидэ үргэжэ, ковёрой тэг дунда абаашаад, барилдаанай бүхы гүримэй ёһоор хаяһан байна.

Дэлхэйн чемпионууд — совет волейболистнууд Европын чемпионууд — Румыниин спортсменүүдые 3:0 гэһэн тоотойгоор мүнөөдэр шүүгээ.

Буудалгаар совет спортсменүүд 1-дэхи һуури эзэлээ. А. Мокеев ... очко тудажа, эрхим урэ дүн ха...лаа. И. Новиков—196, В. Мин... 193 очко тудаһан байна. Энэ г... лэй спортоор түрүүшын хоёр үд... туршада Венгриин команда түр...жэ ябаһан юм. Харин манай с...сменүүд мүнөө тэдэнһээ 660 ... олоор тудаа. Эсэстэнь манай с...сменүүд 8.475 очкотой болоод ...хадань, США-гай команда—8.1..., Венгриин—8.120 очкотой.

Токиодо Национальна стадион дээрэ түүхэдэхи эгээн ехэ XVIII олимпиин наадануудай баярай нээлгэ болоо. Зураг дээрэ: 19 наһатай япон студент Иосинори Сакаи факел бариад, олимпиин ехэ тагша тээшэ гүйжэ ябана. XVIII олимпиин наадануудай гал мэнэ мэнэ бадаруулагдахань.

ЮПИ-гэй—ТАСС-ай фото.

МАНАЙ ГҮН БЭЛИГ

(Эхиниинь 3-дахи нюурта)

ууланууд—Пятигорск хото оршоно. Дүрбэн зүг, найман зубхисһаа дүнэн ехэ хадануудаар хүреэлэгдэнхэй нэгэ бишыхан гэр оршодог. Тэрээн соо Лермонтов һүүлшынгээ үдэр сагые үнгэргэһэн түүхэтэй. Тэндэ мүнөө агуухэ поэдэй гэр-музей нээгдэнхэй. Музей соохи номуудай таһаг соо харахада, бүхы дэлхэйн хэлэн дээрэ оршуулагдаһан зохёолнуудайнь дунда буряад хэлэн дээрэ гараһан бишыхан дэбтэр нюдэ баярлуулдаг. Тэндэхи хабсагайнууд баһал үндэртэй, набтартай, баһал эгсэтэй, налуутай, баһал шүдэтэй, модотой. «Кинжал» гээшэнь, нээрээшье, хутага шэнги хурса эритэй хабсагай. Нэхы уула гээшэнь оройдоо хүрэтэр ой модоор хушаатай, дуулга дээрээ халзан болотор хайшалаатай. Түмэр уула гэдэгыень түһөөлжэ харахада, түмэр шэнги, дүтэһөө үзэхэдэ, дулэтэһэн шэнги байдаг. Машук үндэрые «урбуулга персидскэ малгай» гэжэ Печориной үльгэрлэн хэлээшэ үнэн зүб. Тэдэнэй дунда табан толгой үргэһэн хүхэ сэнхир Бештау сэлмэг тэнгэриин шарай дээрэ «тараһан шуурганай һүүлдын үүлэн» шэнгеэр үзэгдэнэ. Тэндэ, табан толгойн хормойдо, агуухэ поэдэй ами наһан саглаһан юм. Француз элшэнэй хүйхэр хүбүүнэй даалгаагүй хатуу зүрхые хаанай офицер Мартыновай хорото һомон харатайгаар зогсооһон байха юм. Хорин долоотой эдир наһандаа хардуулжа унаһан Михаил Лермонтов «Гэрээд үгэ» соогоо иигэжэ захиһан байдаг:

«Эзэн хаанай түлөө үхөө,
Эмшэднай гэжэ яяр байгаа,
Эхэ нютагтаа баяр хүргөө,
Иигээд лэ мордоо гээрэй
намайгаа».

Мүнөө Пензенскэ областьдо Лермонтово тосхон бии. Тарханы гэжэ урдань нэрлэгдэдэг байһан тэрэ нютагта Михаил Лермонтовэй бага балшар наһанаинь үнгэрһэн, баатар мэргэн бэень мүнхэрһэн түүхэтэй. Тэрэ үзэсхэлэн һайхан газарта байгаалиинь байдал эгээл Түнхэнэйхидэл адли—сагаан хооһэн хуһа модод, һагсагар ногоон нарһан ой, бүрхэг бүрүүл тэнгэри, «гуран шээрэн» бороо хура, бодолгото болоһон үдэшэнүүд, эшэмхэй сошомхой һүниинүүд... Боро хараан гэжэ болодоггүй—гэгээн сагаан үдэр байтараа, гэнтэ бүтүү хара һүни буушадаг. Эгээл энэ үедэ хабхар тэнгэриие аянгын буудал аһан шадалаараа дэлдэн, сахилгаан аадар сабшан, хаха зүһэдэг. Тэрээн шэнги Лермонтовэй нэрэ алдар, тэрээн шэнги поэдэй шүлэг зохёол зуун жэлэй зурлаахай дамжан, бүхы дэлхэйн болбосоролой мандал дээрэ субад эрдэни шэнги суранзатана.

Манай Лермонтов...

Эдэ үгэнүүдэй ольһон доро «Бородино» гэдэг зохёолойнь мүхэшэгүй мэргэн үгэнүүдые аман соогоо дабтан ябажа, манай алдарта баатар сэрэгшэд фашис хүрин тахалые Кавказай нангин нютагуудһаа саран арилгажа хаяа һэн. Мүнөө тэндэхи дурасхаалта музейдэ суута поэдэй шуһанай үнгэтэй хилэн гадартай дэбтэр соо омогорхон уншанабди: «Зуугаад жэлнүүд зурылдан үнгэржэ, хүнэй наһан үе үеэрээ ошожол, ерэжэл байха, тэгэд Лермонтовэй зохёолнуудай мүр бадагууд хэзээдэшье мартагдахагүй, ашыень һананадаг нютаг зоноойнгоо үрэ зүрхэндэ хэтэдээ залуу, мүнхэдөө һайхан зандаа үлэхэл. Газар дайдадаа манаа амидаруулжа, дэлхэй дээрэ эгээл үнэтэй эрдэни ехэ хүбүүдээрээ омогорхон баясаха агуухэ эрхэ мандаа үгэһэнэйнь түлөө Ород орондоо баяраа мэдүүлнэбди...» Хэн энээниие бэшээб? Хэнэй дайшалхы халуун зүрхэн сооһоо эдэ уран хурса үгэнүүд сааһан дээрэ буугааб? Сэрэгшэ офицер гү, али шэрэм шудхагша худэлмэрииэн гү? Оюун эрдэмтэн гү, али омог космонавт гү? Кавказай жэмэсшэн гү, али Саянай геолог гү? Алтайн тарьяашан гү, али Байгалай зохёолшон гү? Хэншье хадаа совет хүн! Тэдэнэр тээшэ харгы таһалангүй ябажа байна, зуузай ниилүүлэн субажал байна. Асари ехэ поэдэй зүрхэн тээшэ ошоһон дардам ехэ харгын далан хэзээш хагдархагүй!

Манай Лермонтов....

Эдэ үгэнүүд манай үеын залай залуушадай—коммунис ажалай габшагайшуулай сэдьхэл бадаргана. Тэрэнэй мүнхэ зохёолнуудай мүнгэн мүрнүүд совет үетэнэй инаг дурые одо мүнөөр шэмэлсэжэ үгэнэ, ажалай амжалтын хараа, уряа табилсажа үгэнэ, замбуулин худар табан хушуута одо үргэлсэжэ үгэнэ, эб найрамдалай энгэр сэежэ сэлилсэжэ үгэнэ.

Михаил Юрьевич Лермонтовэй алтан дэлхэй дээрэ мүндэлһэн үдэрһөө хойшо үнгэрһэн зуун табин жэлэй ойн үдэр зүрхэнһөө һайлан гараһан буряад үгэнүүдээ агуухэ ород поэдэй алтан мүрнүүдэй аялгада таарулха дуран сэхээр хүрэнэ:

Тэмсэлшэ бүргэд элеэн дундаа
Тэнгэриин шарай дээр
тогтошолой,—
Тэрээн шэнгеэр, түрэл
нютагтаа
Тэнюун байдалай мэнгэ
бологшо һайб!

Цэдэн ГАЛСАНОВ.

«Восток» кинотеатрта «Электромашина» заводой коммунис ажалай ударнигуудай слёт болоо. Слёт дээрэ профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ нүхэр Безбородов мүрысөөнэй дүн тухай элидхэл хэһэн байна. Элидхэлэй һүүлээр инструментальна цехэйхидтэ коммунис ажалай коллективэй диплом барюулагдаа. Тэрэнэлэн заводой олохон хүдэлмэришэдтэ коммунис ажалай ударнигай үнэмшэлгэ, значок барюулагдаа. Олохон хүн грамота болон үнэтэ бэлэгүүдтэ хүртөө. Үнэмшэлгэ, значок, грамота, шан абагшадай тоодо заводой хүдэлмэришэн М. С. Загвозкина, технологическа отделэй машинист Е. Г. Ровольский, заводой технолог И. Х. Улахинов болон бусад оролсоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: завкомой түрүүлэгшэ А. Ф. Безбородов коммунис ажалай коллективэй диплом Р. П. Ежовто барюулжа байна.

Л. ХАЙДУРОВ. Фотонь авторай.

УУРАЛААР ДУЛААСУУЛАГДАДАГ БОЛОБО

Советскэ районой эд хэрэглэгшэдэй хамжаанай Ивалгадахи столово уураар дулаасуулагдадаг болобо. Халуун уурал хажуудахи кондитерскэ фабрикаһаа орууулагдаа. Фабрикын хүдэлмэришэд Н. А. Казанцев, Ю. А. Николаев, Ф. Е. Казанцев гэгшэд ажалайнгаа һүүлээр хүдэлжэ, тэрэ хүдэлмэри дүүргэһэн байна.

М. ДАБАЕВ.

БАРГАЖАНАЙ ҺОНИН

БУЛТАНҺАА ТҮРҮҮЛЭН

ХУРАМХААНАЙ совхозой хонишон Сосор Ранжуров ажахы дотороо бултанһаа түрүүлэн, бүхы хонидоо искусственна аргаар урэжүүлжэ сүм дүүргэбэ. Иимэ аргаар дүн хамта 745 хонин урэжүүлэгдээ.

—Үбэлэй түлэг янгинама хүйтэн январь—февраль һарануудта хонид түлэг дундаа хүрьгалха. Иигэжэ хонин бүриһөө хурьган абтаха,—гээд техник-урэжүүлэгшэ Галина Урбазаева найдамтайгаар мэдүүлнэ.

«ЗӨӨЛЭН АЛТАНАЙ» ЗҮРГӨӨР

АЛТАН НАМАР. Нэлэнхы таряалан дээрэһээ нэмжээрэн даллажа байдаг таряан далай «хүлһөө буужа», баян ургасын баяр боложо байна гээ һаа, балай ехэ эндүүрэл болохогүй ха.

Энэ үедэ ангуушадай ажалай халуун хаһа оробо. Тэдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ зэмсэг хэрэгсэлнүүдээ һаадаглан, «зөөлэн алтанай» зүргэнүүдые мүшхэн, хүбшэ тайгада гаранхай... Хонон үнжэн байрлана. Гансахан ондатра барихын зорилгоор НОХ-ой 126 мэргэн буудагшад гараа.

ХҮСЭТЭ КОМПРЕССОР ХҮСЭНДӨӨ ОРОХОДОО...

МОГОЙТЫН ТОҺОНОЙ заводой Петр Степанович Вороновой хүтэлбэрилдэг монтажнигуудай бригада ууралаар хүргөөгдэдэг хүсэтэ компрессор тодхожо эхилээ. Тэрэ ашаглалгада үгтөөд байхадаа, гар ажалай хабаадалгагүйгөөр сүүдхэдээ 5 тонно һү үйлэдбэрилэн таргадаг болохо юм.

ИЛАГША ЭЛИДХЭНЭ

ОКТЯБРИИН ойн баярай урда тээхи вахтада жагсаһан XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишад, малшад һү һааляар жэлэйнтээ түсэб гурбан һараар уридшалан дүүргэжэ, ехэхэн амжалта түйлаа. Тиигэжэ октябриин 1-нэй байдалаар 9446 центнер сагаан эдеэнэй дээжэ гүрэнэй һабата руу сальгидхагдаба.

Түйлаһанаараа амаржадаггүй тэдэнэр жэлэй эсэс болотор үшөө 1400 центнер һү гүрэндэ тушааха уялга абанхай.

Тэдэнэй жэшээгээр Дэрээнэй, Аргадын, Баргажанай совхозой болон Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ажалшад гүрэндэ мяха худалдалтаар гурбадахи кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэһэн. Мүнөө Баргажанай бүхы ажахынууд жэлэйнгээ түсэ... болзорһоонь урид дүүргэхын хо... ноһоо шармайн оролдожо бай...

ХҮЛЕЭГДЭЭГҮЙ БЭЛЭГ

ЗҮҮН СИБИРИИН технологическа институдай Констан... Буяновай хүтэлбэрилдэг 7 хүн... бүридэһэн студентнэрэй бригад... Аргада тосхондо ажаһуугшад... шэнэ тухэлэй баани барижа үгэ... Тэрэниие зунайнгаа амарал... үедэ гол түлэб бүтээһэн юм. Т... рээнһээ нииитын һүрэг мал ү... лэй үедэ бүлеэн уһаар уһал... байха тусхай тухеэралгэ совх... до тодхожо, зохёожо үгэһэн бай...на.

Иимэ хүлеэгдээгүй бэлэг Арга...дын малшадые ехээр урмашуул...лаа, баясуулаа.

ҺОНИН ХӨӨРЭЛДӨӨНЭЙ ҺАБАГ... ТАТАГДАА

СОВЕТ литературын эрх... дээжэ зохёолнуудые ол... дунда улам ехээр нэ... рүүлхын зорилгоор энэ о... августын 28-һаа октябриин ... болотор аймагай уншагша... конференци соносхогдобо.

Түрүүшынхеэ эмхидхэгдэ... байһан энэ һонирхолтой хэм... ябуулга «Совет литературын ... лүү герой» гэһэн уряа лозун ... ро үнгэргэгдэжэ байнхай. Тэрэ... лэ хабаадагшад коммунизм ба... гуулагша совет хүнүүдэй ёһо... баатар шанжэ тухэлтэй бүри ... дорхойгоор танилсаха, тии... тэрэнэй һалан абама, атаарх... һайн онсо шанарнуудыень бэ... дээ шэнгээжэ абаха хүсэлэнт...

Һонин хөөрэлдөөнэй эхи... эрдэни һабагша татаһан энэ у... ралдаан үдэр ерэхэ тудам ар... зоной дунда улам үргэдэнэ.

«БАРГАЖАНАЙ ДОЛГИН» ЭБХЭРҺЭЭР

НЕДЕЛИДЭ гурба дахин—у...шын зургаан саг 45 мину...да баргажанаархин түрэлхи бол... ород хэлэн дээрэ нютагайнгаа һү... лэй һониниие шагнаха арга... болонхой. Үдэр бүриин ажаба... дални үзэгдэжэ байдаг шэхэ... шэмэт болоһон һонин мэдээ... нууд олоной анхарал татадаг ю... Эдэбхитэй эдир пионернүүд... эхилээд, буурал толгойтой ба... дүршэлтэ хүнүүд нютагай ра... дамжуулгаар үгэ хэлэжэ, ү... һайхан сэдьхэлэйнгээ һан... бодол хүбаалдалсадаг. «Барга...най долгин» саашадаашье бү... хүсэтэйгөөр эбхэрэг лэ.

С. СЕРГЕЕВ.

ЗАМБУУЛИНАЙ СОВЕТ ОНГОСО БУУБА

МОСКВА, октябриин 13. (ТАСС). Советскэ «Восход» гэжэ замбуулинай онгосын бууһан тухай Москваһаа абтаһан мэдээсэлнүүд дэлхэйн информационно агентствэнүүдэй, бусад бүхы юрын мэдээсэлнүүдые хүсэдөөр түриһэн байна. «Гурбан космонавтын һуужа ябаһан замбуулинай онгосо мүнөөдэр Советскэ Союзда гэмгүй һайнаар бууба», «Гурбан космонавтын һуужа ябаһан советскэ замбуулинай онгосо буугаа», «Экипажайнь гурбан гэшүүдэй бултанайнь бэе һайн» гэһэн гаршагтайгаар советскэ наука, техникын шэнэ элитэ ехэ түйлалтанууд тухай Москваһаа абтаһан мэдээсэлнүүдые дэлхэйн агентствэнүүд яаралтайгаар дамжуулаа.

ТОКИО, октябриин 13. (ТАСС). «Советскэ «Восход» гэжэ замбуулинай онгосо газар дээрэ амжалтатайгаар бууба» гэһэн һониниие Японой радио болон телевизионно станцинууд яаралтайгаар дамжуулаа.

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 13. (ТАСС). Америкын информационно агентствэнүүдэй телеграфна лентэнүүдээр шэнэ һонин дамжуулагдаа. «Советскэ гурбан һууритай замбуулинай онгосо, тэрэнэй экипаж замбуулинай дайда соогуур нэгэ сүүдхын турша соо ниидэһэнэйнтээ һүүлээр, мүнөөдэр гэмгүй һайнаар бууба», «Восход» научна шэнжэлэлгэ хэхэ программынгаа даалгабариие амжалтатайгаар түгэсхөөд; урид хараалагдаһан райондо буугаа», «Гурбан космонавт бултадаа — лётчик-космонавт, эрдэмтэ болон врачай бэень һайнууд» гэһэн гаршагуудтайгаар Москваһаа абтаһан яаралтай һонинуудые Америкын ЮПИ болон АП агентствэнүүд дамжуулһан байна.

ПАРИЖ, октябриин 13. (ТАСС). Советскэ гурбан һууритай замбуулинай онгосын урид хараалагдаһан райондо бууһан тухай Москваһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлые «Замбуулинай онгосо бууба» гэһэн гаршагтайгаар Франс Пресс агентство дамжуулаа. «Восходой» экипажай гурбан гэшүүн бултадаа һайнууд буугаа» гээд агентство онсолон тэмдэглэнэ.

БЕРЛИН, октябриин 13. (ТАСС). «Восход» гэжэ советскэ замбуулинай онгосын амжалтатайгаар бууһан тухай мэдээсэл Германиин Демократическа Республика дотор сахилгаан шэнги түргэнөөр дэлгэрээ. АДН агентство өөрынгөө дамжуулгануудые таһалдуулаад, энэ ушар тухай мэдээсэлые «яаралтай!» гэһэн тэмдэгтэйгээр дамжуулһан байна. Замбуулинай онгосо урид хараалагдаһан райондо буугаад, бүхы космонавтнуудай бэень һайнууд гэжэ агентство онсолон тэмдэглэнэ.

ЛОНДОН, октябриин 13. (ТАСС). Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар советскэ наука, техникын шэнэ элитэ ехэ амжалта түйлаһан тухай өөрынгөө Москвагай корреспондентын мэдээсэлые «Замбуулинай дайда соогуур 24 часай турша соо ниидэһэнэйнгээ һүүлээр, «Восход» гэжэ советскэ замбуулинай онгосо мүнөөдэр Советскэ Союзай газар дээрэ буугаа. Экипажай бүхы гэшүүдэй бэе һайн» гэһэн гаршагтайгаар Рейтер агентство дамжуулаа.

СОФИ, октябриин 13. ТАСС-ай корреспондент К. Орлова иигэжэ дамжуулна: «Восход» гэжэ советскэ гурбан һууритай замбуулинай онгосын түрэл газар дээрээ һайнаар бууһан тухай мэдээсэлые Болгариин бүхы радиостанцинууд ээлжээтэ дамжуулгануудаа таһалдуулаад, мэдээсэһэн байна.

«Бүхы арадуудай зол жаргалай болон эб найрамдалай аша туһада зорюулан, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ үзэгдөөгүй замбуулинай ниидэлгые һайнаар түгэсхэһэнтэйнь дашарамдуулан, «Восход» гэжэ замбуулинай онгосын алдарта, баатарлиг экипажай гэшүүд В. Комаровые, К. Феоктистовые, Б. Егоровые, замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар шэнэ угаа ехэ илалта түйлаһантайнь дашарамдуулан, аха дүү совет арадые бүхы болгар арадай зүгһөө үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб» гээд Болгариин Арадай Республикын Арадай Суглаанай Түрүүлэгшын орлогшо Николай Георгиев ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлээ.

«Восход» гэжэ замбуулинай онгосын үзэгдөөгүй ехэ баатарлиг, амгалан ёһоной ниидэлгын хойноһоо манай оронoй ажалшад угаа ехэ баяр баясхалантайгаар, сэдьхэлээ хүдэлгэн, ажаглан хаража байгаа гээд Николай Георгиев хэлээ.

Замбуулинай захагүй холын дайда соогуур ниидэжэ ябахадатнай, мүн манай түрэл газар дээрэшье хүндэтэ совет аха дүүнэр, бидэнэр минута бүхэндэ таанадтай хамта байгаабди.

Хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулан, замбуулин соогуур баатарлиг ниидэлгэ хэхэдээ, марксистско-ленинскэ агуухэ үзэл сурталай, советскэ ниитын болон гүрэнэй байгуулалтын, дэлхэй дээрэхи эгээн лэ энэрхэг ёһоной совет наука, техникын илан мандажа байһые, совет хүнүүдэй баатаршалга болон эрэлхэг зоригые таанад бүхы дэлхэй дээрэ үшөө дахин харуулбат.

УЛААН-БААТАР. Замбуулинай онгосын амжалтатайгаар бууһантай дашарамдуулан, МНР-эй Наукануудай академиин президент академик Б. Ширендыб СССР-эй Наукануудай академиин президент М. В. Келдыштэ амаршалгын телеграмма эльгээгээ гээд МОНЦАМЕ агентство мэдээсэнэ.

Телеграмма соо иигэжэ хэлэгдэнхэй: «Восход» гэжэ замбуулинай онгосын амжалтатайгаар бууһантай, гайхамшагта совет хүнүүдэй—Владимир Комаров, Константин Феоктистов болон Борис Егоровой научна программаяа дүүргэһэнтэй дашарамдуулан, Монголой эрдэмтэдһээ эгээн лэ халуун ёһоной амаршалга хүлеэн абахыетнай гүйнаб».

БУХАРЕСТ, октябриин 13. ТАСС-ай корреспондент Ф. Жариков иигэжэ дамжуулна: «Восход» гэжэ замбуулинай онгосын һайнаар бууһан тухай мэдэхэдээ, Румыниин ажалшад ехээр баясаба.

Румыниин радио программна дамжуулгануудаа таһалдуулаад, Москвагай радиогой дамжуулгые үндэһэ болгон, гурбан космонавтын һуужа ябаһан «Восход» гэжэ замбуулинай онгосо урид тодологдоһон райондо һайнаар буугаа гэжэ мэдээсээ. «Восходой» бууһан тухай бүри дэлгэрэнгы мэдээсэлнүүдые хүлеэгты» гээд Бухарестын радиогой диктор түрүүшынгээ мэдээсэлые дүүргэһэн байна. Совет космонавтнуудай бууһан тухай мэдээсэл хожомынь хэдэ дахин дамжуулагдаа.

Ниидэлгэ һайнаар түгэсхэгдэхэ гэжэ бидэнэр бултадаа этигэдэг байгаабди. Тиигэбэшье нэгэ бэшэ, гурбан космонавтын һуужа ябаһан замбуулинай онгосые буулгаха гээшэ шэнэ туршагдаагүй хэрэг байһан дээрэһээнь би өөрөө, манай хүдэлмэрилэгшэд, манай олон тоото хүн зон һанаагаа зободог байгаа гээд Бухарестын обсерваториин директор Матей Алексеску ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэһэн байна.

Тиимэһээ ниидэлгын дүүрэхые сэдьхэлээ хүдэлгэн хүлеэжэ байгаабди, нүхэд Комаров, Феоктистов болон Егоров гэгшэдэй бэень һайн гэжэ мэдэхэдээ, ехээр баярлаһан байнабди.

Космонавтнуудта, амжалтатай ниидэлгые хангаһан эрдэмтэдтэ энэ ниидэлгын түгэсэһэнтэй дашарамдуулан, амаршалга хүргэхые гүйнаб гээд обсерваториин директор хэлээ.

ЛОНДОН, октябриин 13. (ТАСС). «Гурбан ородууд замбуулинай дайдаһаа бусажа ерэбэ», «Гурбан космонавт гэмгүй һайнаар буугаа» гэһэн гаршагуудтайгаар гурбан һууритай замбуулинай онгосын ниидэлгын амжалтатайгаар дүүрэһэн тухай мэдээсэлнүүдые Лондоной мүнөөдэрэй үдэшын газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта толилоо.

Лондоной радио Москваһаа абтаһан мэдээсэлнүүдые дамжуулһан зангаараа.

Замбуулинай дайда соогуур ниидэлгые хүнэй бэеын ямараар тэсэдэг тухай абтаһан мэдээсэлнүүд замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэ угаа ехэ удха шанартай гэжэ «Ивнинг стандарт» газета онсолон тэмдэглэнэ.

Кубын арадай илаһанай һүүлээр хэрэмэй хананууд задалагдаһан байгаа. Эндэ июлиин 26-най нэрэмжэтэ һургуулиин городок байгуулагданхай. Сүлөөтэ аралай залуу үетэн эндэхи классууд соо эрдэм бэшэг шудална. Зураг дээрэ: Июлиин 26-най нэрэмжэтэ һургуулиин городогой һуралсалай корпусуудай нэгэнэй хажууда.

ТАСС-ай фотохроника.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-3..., отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32 74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00215 ... № 1041